

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

MAIVS.

COMMENTARIVS RERVM GESTARVM SANCTI APOSTOLI PHILIPPI, AVTHORE

Simeone Metatbraſte.

DEI Verbum, quod cum patre est æternum, & caret tem-
pore, voluit aliquando fieri sicut nos, & venire sub tem-
pus, propter lapsum nostræ naturæ. Hinc factum est, vt vir-
ginis carne circumscriberetur, & id quod assumpserat, De-
um redderet communicatione. Cùm autem eius cum
corpore aduentu, omnibus acquirente salutem, oportet
eum habere spectatores diuinæ illius & ineffabilis dis-
pensationis, & participes mysteriorum: vt vniuerso geni-
eri per ipsos suppeditaret affatim reuocationem: postquam
per totam finitimã, & quæ circum Iordanem sita erat, re-
gionem peruasisset Iohannis prædicatio, data autem fuis-
set gratia spiritûs, & multi ab illo baptismum acceperunt,

quo tempore meus quoque Christus fuit baptizatus, mittens versari in ciuitate idem
Dei verbum, quod comprehendere non potest, (versabatur enim Hierosolymis) degit in
Galilæa. In ea autem agebat Philippus ille admirabilis, qui erat quidem ex Bethsaida
ciuitate Andreæ & Petri, tunc verò aderat in Galilæa: qui statim ab incunte ætate tra-
ditus est à parentibus, erudiendus disciplinis,

Cùm autem rectè fuisset educatus, & in omni laudabili disciplina iam institutus es-
set & eruditus, libros perlegit Mosâicos, & quæcunque fuerant prædicta de Christo my-
steria, imbuit: quemadmodum nouissimis temporibus sit venturus, & sit omnibus
cõmuniter salutem distributurus. Ijs enim, qui tunc erudiebant, non erat permittum,
discipulos in alia audire doctrinã, nisi libros Mosi prius legissent. Cùm ergo venisset
Iesus in Galilæam, & hunc magnum inuenisset Philippum, iussit ei, vt ipsum sequere-
tur. Ille autem cùm audiisset, statim recordatus est eorum, quæ ab incunte ætate de
Christo acceperat & legit: & eum esse illum agnouit, quem Mosi libri esse postea ven-
tuum declarabant. Exhinc ergo is cum eo, qui vocauerat, magistro versabatur, &
habebat virtutem, quæ cum tempore prouehatur: & connumerabatur cum præ-
cipuis discipulis.

Cùm autem ita boni effectus fuisset particeps, assumit etiam alios socios participati-
onis: nec eam celat, sed cùm in primum incidisset Nathanaëlem, qui longo antè tem-
pore ei fuerat amicus & familiaris, venientis aduentum, non tanquam adhuc futurum, sed
tanquam qui iam esset, annunciauit. Non amplius, dicens, in spe sita est salus Israël: sed
quem lingue spiritu præsignificantes Seruatorẽ, prædixerunt in vltimis diebus Israël sur-
recturum, is adest. Et cùm nos inuenissemus Iesum ex Nazareth, & eius admirabilibus
& quæ naturã superant miraculis non possemus non credere, omnes alios multum iu-
bentes valere, cum eo degere constituimus. His cùm summopere cepisset Nathanaë-
lem, etsi rem agrè ferentem, & non ex Nazareth esse boni aliquid contendentem, à tu-
endis quidem rebus Israël cum abducit, Christo autem adducit obedientem. Cùm-
que eum prænum adiunxisset, liberius exclamauit: Rabbi, dicens, tu es Rex Israël.
Quo quidem ipse quoque Christus delectatus, vt quod profectum esset à mente intus
rectè affecta, id aperit, quod erat ei conueniens, futurum eum mystam maiorum mysterio-
rum, & regni Dei spectatorem. Quid enim dicit? Amen dico vobis, cælum apertum vi-
debitis, & angelos Dei ascendentes & descendentes super filium hominis. Ab illo er-
go tempore sacratissimus Philippus aures præbens sacris mysteriorum institutionibus,
tota mente in illis versabatur, nulla eum cura attrahente ad alia: & luce diuiniore cog-
nitionis expurgabat cogitationem, priorem depellens ignorationem, & internum
hominem renouans.

Cùm itaque ad virilem ætatem peruenisset, in Christum quidem perfectiorem as-
sumpsit charitatem, vt reputaretur perindè atque filius, & locum obtineret hæredis, &
aduentu spiritûs constitueretur princeps super omnem terram. Cùm autem aduenisset

A

set

set tempus salutaris passionis, per quam patibili genere superior extitit impatibilis, is inseparabiliter verfabatur cum Magistro. Oportebat verò illo tempore aliquos ex ijs, qui tenebāt falsam gentium religionem, proficisci Hierosolyma ad festum contemp-
 Ios. 11. & 12. plandū. Ij ijs, quæ de Iesu præter opinionē annunciata fuerant, obstupefacti. (Nam ipis quoque magna de eo nunciabantur, & quæ fidem superabant, quod Lazarum quidem suscitasset à mortuis, & vniuersus populus eum laudibus & bonis verbis esset profecutus, & alia innumerabilia fecisset miracula) cum conueniendi magno capti sunt desiderio. A quo superati, veniunt ad meum Iesum: & cum accessissent ad Philippum, annunciat cur venerant. Ille autem cum Andrea, qui fuerat primus vocatus, de eis communicasset, Iesu simul cum ipso eorum aduentum annunciat. Iesus verò de sua passione & gloria ei significat, dicens; Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet: mortuū autem, affert multum fructum. Atque hæc quidem Christus illis disseruit. Quando autem post passionem & resurrectionem se sæpè ostendit discipulis, & illos fecit eorum spectatores, quæ erant maiora, quàm vt caderent in cogitationem, hic ipse quoque magnus Philippus, vt qui esset eorū discipulus & socius arcanorum, aderat ijs, quæ fiebant, & erat vnus ex eorum numero.

Cum verò Dominus & Seruator noster Iesus Christus, vniuersam, quæ fiebat per carnem, pro nobis peregrisset dispensationem, & terrena vniuersam ad mirabiliter & præter opinionem, & cum gloria fuisset assumptus in celos, & ad maiestatis Patris confedisset dexteram, & spiritum paraclerum ijs, qui ipsi eum viderant, suis mystis misisset, vt erat pollicitus, in specie ignearum linguarum, eo quoque repletus Philippus, se parabat ad cursum Euangelij. Cum autē ex ijs alij quidem partes orientales, alij autem occidentales, eas sortiti obirent, Borealesque & Australes peruaderent regiones, implentes præceptū, quod eis datum fuerat, admirabili quoque huic Apostolo sorte obtigit Asia. Quam quidem in orbem obiens, & in omnibus quidem versans ciuitatibus & regionibus, innumerabilem multitudinem fecit veræ pietati consentire. Quos cum etiam ob signasset luce regenerationis, obtulit patri celesti. Quinetiam eos quoque, qui affectionibus aliquibus & morbis opprimebantur, & eos quoque, quos inhabitans dæmonium malè afficiebat, verbo solo & impositione sacræ manus curabat, mente quidem & intelligentia eos, qui insultabant & aduersabantur, fundens ac fugans: sensiliter autem eos, qui ab illis fuerant decepti, conseruans: quos & prædicationis sublimi oratione, & quæ opinionem superabant, insignibus miraculorum effectioibus, tanquam retibus quibusdam capiens, paulatim deduxit ad agnitionem veritatis.

Cum autem sacerdotes & altaria vbique in illis locis statuisset & cõstruxisset, pro sacrificijs illis, quæ fiebant in dæmonum altaribus, sacrosanctè fecit in eis peragi sacram mysterij celebrationem, aded vt in eis seruaretur ritus Euangelij. Atque sic quidem magna multitudo eorum, qui per ipsum crediderunt, ad Christum fuit adducta. Cum autem oporteret eum quoque hinc excedere, & ad Dominum migrare, tale quid ei accidit circa finem huius vitæ. Est ciuitas in Phrygia insignis, quæ vocatur Hierapolis. Ea cum aliarum omnium populo esset frequentissima, & appellata esset mater aliarum ciuitatum, sanctissimum accipit Philippum post innumerabiles pro Christo susceptos labores. Cum ergo accessisset magnus hic Apostolus, vt in ea quoque prædicaret Euangelium, vidisset autē eam simulacris, & venenatis quibusdam serpentibus, vt potè prodigiosæ cuidam viperæ, proh dolor, cultum diuinum tribuere, zelo diuino eius animus acceditur, & intentius se dans precibus, Christi nomine inuocato, hanc perniciosam & quæ multis fuit causa interitus, statim ostendit mortuam. Cum autem aduersus terram hanc belluam tam pulchrè ei cessisset Domini interpellatio, omnes deinde valdè admonuit & eis consuluit, vt eum, qui est in celis, viuum Deum, existimarent: is enim est verè Deus: nec serpentibus in terra animalibus animum adhiberent. Qui cum sit semper Deus perfectus, & qui nec possit comprehendi, postquam produxit hunc mundum, tam qui est ad spectabilis, quàm qui non cadit sub ad spectū, hominem formatum ad imaginem suæ maiestatis, & libero honoratū arbitrio, fecit esse participem bonorum, quæ erant in paradiso, iubens ab hoc solo abstinere, quod erat lignum cognitionis. Cum verò mandatū transgressum, & lapsum ab ea, quæ cum ipso intercedebat, cõiunctione, Dei non esset despiciere, cum eum prius per legem, tanquam per pedagogū, & per Prophetas erudisset, postremis temporibus ei placuit, vt Verbum, quod est ciuidē cum eo nature, à casta virgine nobis simile nasceretur. Ille autē cum ad similitudinem hominū apparuisset, & cum perpersionibus cõcertasset, qui erat impatibilis,

&

Actor. 1.

Actor. 2.

Philippus prædicat Caritatem in Asia.

Missa celebratio.

Hierapolite colunt viperam.

Genes. 2.

& tertio die surrexisset à mortuis, sua benignitate & clementia se nobis manifestum reddidit, & in caelos ascendit, vnde descenderat. Eum autem rursus quoque venturum credimus. Qui figmentum quidem suum suscitabit: reddet autem vnicuique factis suis conuenienter. Hæc verò vos quoque scietis, diuina luce dignati regenerationis: & ab omni quidem execrando vitio vobis pura erit cogitatio, & ad satietatem, etiamsi his nulla sit terminata satietas, gratijs eius replebimini, & eritis hæredes annorum promissorum.

Hæc & his plura & priuatim & communiter verba faciens diuinus Apóstolus, quos sciebat magis, quàm alios, verbum suscipere vegetatis, eos adduxit ad lucem regenerationis: & in pontificum & sacerdotum numerum retulit, & templa animata & sancta Christo excitauit. Sic directò procedentem veritatem videns eius inimicus, non ferendum esse ducebat, nisi eum labefactaret, & prohiberet ne pergeret vterius. Hinc cum eos, qui eo tempore gerebant magistratus, subijisset, & eis tanquam ignem accendisset æmulationem, efficit, vt Philippus quidem ab eis comprehenderetur, magnam manum in eis repente commouens: ei autem insert, quicquid est molestum & exitiosum. Nam qui eum quidem comprehenderant, acerbè deponunt in carcere: acerbius verò flagris cadunt, & verberant. Deinde cum funibus eum à talis vinxissent, sublime suspendunt præcipitem. Illud autem tacite significabat directum eius mentis ascensum ad superiora, vt est consentaneum, etiamsi non eum vsque ad vltimum reliquit Deus absque consolatione. Sed cum illo tempore Bartholomæus quoque diuinus Apóstolus simul cum eo versaretur Hierapoli, & simul predicaret Euangelium, quomodò predicationis, ita etiam perpeffionis fit ei socius: & illo à talis suspensio, vt diximus, ipse cruce condemnatur. Porro autem soror Mariamna, quæ non minùs erat vna mente quàm natura, quæ erat virgo & corpore & animo, patièti quidem Philippo fratri aderat, perpeffionem autem, quoad eius fieri poterat, voluntate & animi proposito simul attrahebat, & cum eo partiebat.

S. Philippus
capitur &
dire ex cruciatur.

S. Bartholomæus socius perpeffionum eius.

Interim verò, dum hæc fierent, fit res quædam noua. Mouetur quidem repente terra, & non solitam suscipit agitationem: metus autem inuasit illorum animos, qui ex ijs, quæ videbantur, capiebant voluptatem. Circumagitur autem vniuersus ille locus, & in profundum, quod minimè apparebat, demittitur. Simul autem cum solo populus quoque attrahebatur, & in maximum veniebat periculum, ne periret miserabiliter. Erant ergo omnes hoc malo perplexi, & incerti quid agerent, aut quid consilij caperent. Cum autem vix tandem sensissent se luere pœnas Philippo illati supplicij & contumeliæ, eum circumsistentes inuocabant Seruatorem, & petebant, vt eis dexteram porrigeret ad salutem: neque proderet animas, quæ propter eum solum tantis agitabantur fluctibus. Dicitur autem, cum ij sic instarent precibus & ad misericordiam mouendam multa dicerent, & non cessarent, IESVS eis desuper aures benignas inclinasse, & eius quod fiebat misertus, eis repente apparuisse: & cum apparuisset, mala illa ilicò cessasse: & solum, quod tunc mouebatur, stabile & firmum extitisse: & ijs, qui miserabiliter veniebant in mortis periculum, visam esse diuinam virtutem, quæ locum scalarum obtinebat & ascensum præbebat facilem. Hoc fuit via fidei ad salutem infidelibus: & simul quidem magnum esse Philippum, maiorem autem illum quoque, quem ipse annunciabat, Dominum prædicarunt.

Vltio diuina

Fleatur
christus mi-
sericordia.

Exhinc autem, qui seruati quidem fuerant, vt Discipuli liberarentur à vinculis, magno studio contendebant: festinabant autem, vt è ligno citò demitterentur. Et soluunt quidem Bartholomæum, Philippus autem eorum repressit conatū. Iam enim ad eum, quem desiderabat, erat mox migraturus. Vnde etiam in ligno sublimè pendens, cum ijs, qui erant in ciuitate, de ijs, quæ erant eis futura vtilia, toto die diserebat, & fiducia ad Dominum confirmans eorum animos, & pro eis supplicans, sacrosanctè cum sacris excessit eloquijs, & migravit ad eum, quem dilexit Dominum, cum in manu eius suam deposuisset animam. Preciosum autem eius corpus à Bartholomæo & Mariamna sanctè elatum, & quæ in sepultura de more fiunt, præclare assècurum, cum sacris hymnis & honoribus in loco insigni & sacro est depositum quarto decimo Nouemb.

S. Bartholomæus absoluitur.

S. Philippus exit è vita.

Bartholomæus autem & Mariamna, cum breui tempore in eo loco mansissent, & preciosis his reliquijs hymnos & honores tribuissent, & rursus præclariùs & firmitus eos, qui aderant, in fide confirmassent, in suam patriam redierunt, prædicantes Christi Euangelium. Quoniam eum decet omnis gloria, honor & adoratio, cum patre principij experte, & sanctissimo eius spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

COMMENTARIUS RERVM GESTA RVN
S. IACOBI APOSTOLI, FRATRIS DOMINI

Authore Simeone Metaphrasite.

1. Maij.
Commemo-
ratio San-
ctorum iu-
cundissima
& vtilissima

Nihil est viro bono, & virtutis amatori æque iucundum, & quod nulla minus satietate offendatur, atque iusti memoria, & maxime, si passus sit propter Christum. Ea enim illum magis excitat ad letitiam, quam aurum pecuniæ amatores, & quæcunque sunt viti delectabilia eos, qui pulchrarum rerum tenentur amore. Adde quod ipsa iusti memoria non solum est iucunda, sed etiam valde vtilis, cum aliquem zeli & amulationis stimulum inmittat animis, & ad similia aggredienda excitet. Agedum ergo nos quoque magnum Iacobum in medium adducentes, qui verè est Iustus, & nominatur, & vt Christi frater vocaretur, eximie est assecutus, communem ex rebus illius vtilitatem capiamus & voluptatem. Nam licet multi alij, qui in Ecclesiastica scribenda historia studium posuerunt, de hoc Iusto narrauerint, & ante omnes Hegesippus & Clemens, quorum ille quidem in quinto suo libro, hic autem in sexta earum, quæ vocantur hypotyposes, nonnulla ex ijs, quæ ab ipso gesta sunt, assumentes, posteris tradiderint: nemo tamen se extendit ad omnia, neque contendit de eo dicere singulatim. Causa autem est, quod non fuit eorum institutum de ipso scribere: sed erat quidem eis aliud propositum argumentum: in parte autem, cum ita accidisset, illius meminerunt.

S. Iacobi
patria.

Iacobo ergo diuino patria fuit Iudæa, pater Ioseph, qui propter insignem virtutem & morum bonitatem, fuit sponsus Virgini, quæ Dominum nostrum Iesum Christum peperit. Erant autem eius actiones nomini conuenientes. Aiunt enim eum fuisse vocatum Obliam, quod quidem vult significare Iustum. Oculi eius lenis & placidus, & verè dignus, qui consequeretur à Deo misericordiã. Aures diuinis verbis omnino aperta. Os, in quo, tanquam aliqua delicia, lex erat perpetua. Manus, quæ semper mouebantur ad benefaciendum. Venter, qui omnino suis resistebat appetitionibus. Nam ab animatis & vino tota vita vsque adeo abstinit, vt aquam quidem existimaret potum suauissimum, quemadmodum & alimentum panem, lachrymarum guttas abundanter miscens cum portione. Genua eius precationis assidua causa penitus obduruerant, & pellis erat in eis veluti mortua. Pannus erat ei gratum indumentum, & sardon, quando erat ad sacra ascensurus. Inter noctem & diem nullum erat ei discrimen: sed noctu quoque lucis exercebat opera, & dies, vite tranquillitate & turbarum vacuitate, imitabatur planè noctis silentium. Suis erat iucundus, alienis venerandus. Tantam enim laudem virtutis, non solum apud amicos, sed etiã apud eos, qui non erant initiati mysterijs pietatis, is fuit assecutus, vt nonnulli quoque eorum eius conscripserint martyrium, & dixerint, non eos solum luisse penas, qui Iustum interemerunt: sed ciuitatem quoque magnam accepisse calamitatem, in qua execrandum illud contigit facinus. Ei quod dico, fert testimonium Iosephus in vigesimo libro antiquitatum id referens.

Dicitur est
Oblias.

Mira absti-
nencia eius.

Preces assi-
duæ.

Eximius vir-
tus.

Contempla-
tio & actio,
perfectio-
nis instru-
menta.

Quomodo autem & alia, quæ ad Iustum pertinent, vobis virtutis amantibus pro dignitate recensebimus? Nuper quidem Dominus fuerat nobis particeps magni secundum carnem mysterij, & magnus hic Iacobus tenebat clauum Ecclesiæ Hierosolymitanæ. Cum duo autem sint, quæ hominem ducunt ad perfectionem, contemplatio, inquam, & actio, ex quibus vim accipiunt virtutes: examinandum est, quam hic esset in vitroque eximius. Sed quoniam maxime per contemplationem ad Deum est ascensus, quoad eius fieri potest, prius narremus de illius cõtemplatione, deinde etiam eius actionem ponderemus pro viribus. Existimo enim oportere Episcopi oculum ante alia delectari vi contemplanti, etiam si actionem quidã putarunt esse ascensum ad contemplationem. Concedatur ergo, quod contemplatio præcedat actione, quandoquidè iusti actioni coniunctum est etiam martyrium. Sed quomodo Episcopus gregem cum scientia pascere debeat, is aperte potest intelligere, qui Catholicam eius legit Epistolam. Et primum quidem id, quod est in inscriptione egregium, non est prætermittendum. Protinus enim, & vt dicitur, à carceribus, significatur sancti modestia. Sic autem habet: Iacobus Dei & Domini Iesu Christi seruus, duodecim tribubus, quæ sunt in dispersione, salutem.

Iacob, I.

Nam

Nam cum ei liceret seipsum vocare Apostolum, aut Episcopum, aut quod maius est, Fratrem Domini, quibus nominibus ipsum quoque Paulus significauit scribens ad Galatas: videtur delectari humilioribus, se esse seruum Christi Dei significat tribus Israelis, vel maxime proprium magistri insignem, habes moderatorem, & ea sibi magis placens, quam Episcopatus dignitate atque fraternitatis.

Sed age nonnulla, que leguntur in Epistola, quantum conceditur, persequamur, per quam erit manifesta illius mentis puritas, & accurata doctrina. Nam cum fuisset in principio Epistola, & contemplantis animi oculo considerasset, ut est consequens, quod quisquis ad Deum accedit, incidit in tentationes: (Boni enim principium & radix, est Deus: bonum autem, est virtus. Via autem, que fert ad virtutem, est aspera & difficilis, & que multa habet aduersa: & ideo euenit omnino, ut qui ad Deum accedunt, in res incidant inaequales) exhortatur sanctos ad inuictam patientiam & nunquam cedentem, bonos imitans puerorum preceptores, & qui conuenienter legibus decertationis sciunt decertare. Dicit enim: Omne gaudium existimate, fratres mei, quando in tentationes varias incideritis: scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur. Patientia autem perfectum opus habeat, ut in nullo deficiatis. Si cui autem vestrum deest sapientia, petat a Deo, qui dat omnibus absolute, & non exprobat. Considera autem, cum quantam horatur sapientia. Non enim solummodo sustinere, sed etiam gaudere ingruentibus iubet tentationibus: nec solum gaudere, sed id etiam omne gaudium ducere. Neque verò dicit quaslibet tentationes: sed, Quando in varias incideritis tentationes. Causa autem est: Scientes, inquit, quod probatio fidei vestre patientiam operatur. Deinde subiungit, in fide debere esse firmitatem, & constantiam, & nullam dubitationem, dicens: Vir animo duplex, est instabilis in omnibus vijs suis. Quod autem postea dicit, quantam cum venustate habet etiam profunditatem? Glorietur enim, inquit, humilis quidem in sua altitudine: diues autem in sua humilitate. Nam cum diuitiae quidem alliciant ad superbiam, paupertas autem ad humilitatem & animi deiectionem: ille contra iubet facere, diuitem quidem suam constituere altitudinem in modestis actionibus: Pauperem verò hoc ipsum existimare dignitatem non contemendam, si magno & excelso animo ferat paupertatem. Ita paupertatem & diuitias, que sunt sepe multis materia ad peccandum, utraque materiam efficit ad Dei cultum.

Deinde rursus cum sciret, cuius gloria, & quam multorum bonorum sint tentationes conciliatrices ijs, qui se fortiter gerunt, repetens dicit: Beatus homo qui sustinet tentationem: quoniam cum fuerit probatus, accipiet coronam vitæ: beatitudine & spe coronarum efficiens, ut sint viris bonis acceptæ tentationes, & eas propemodum tanquam lucrum existiment, & cum voluptate excipiant. Sed neque multorum morbum, qui suas defendentes cupiditates, peccatum dicunt esse a natura, & neque verentur existimare, Deum esse causam malorum, reliquit incuratum: sed tanquam medicus prestantissimus, auxilijs vtens praeseruantibus, huic morbo resistit, dicens: Nemo qui tentatur, dicat: A Deo tentor. Deus enim non tentatur a malis: ipse autem tentat neminem. Vnusquisque verò tentatur a propria concupiscentia attractus & inescatus. Deinde concupiscentia cum concepit, parit peccatum: peccatum autem perfectum, parit mortem. Sic vir iustus iuste iudicauit inter homines & Deum: illi quidem suo testimonio tribuens, quod non esset author malorum, & linguis loquacibus persuadens, ut tacerent: efficiens autem, ut homines suam agnoscerent imbecillitatem & sua peccata, & ut sibi, & non Deo, ascriberent delicta, que ex mala consuetudine proueniunt & socordia: & sic discerent se humiliter gerere, & petere veniam.

Præterea videbis lustum sapienter perimentem arrogantiam & superbiam, que sequitur bonum recte gestum, & persuadentem Deo potius quam sibi ipsi ascribere, quod fuerit recte factum. Ne erretis igitur, inquit, fratres mei dilecti. Omne donum bonum, & omne datum perfectum, desuper descendit a patre luminum, apud quem non est vicissitudo, nec mutationis obumbratio. Volens enim genuit nos verbo veritatis, ut simus nos primitiæ quedam eius creaturarum. Hæc & exinaniant arrogantiam, & ostendunt Deum esse datorem bonorum, & esse immutabilem, nec in eum cadere alterationem: quodque is est eximius, si conferatur cum rebus creatis, & maximam videtur gerere curam hominis.

Post hæc accedit ad admonitiones, que ad mores magis pertinent: Sit, dicens, omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum, & tardus ad iram. Si enim velox sermo est cauendus, quanto magis adhibenda est cautio, ne cito irascaris: Vide autem,

- 6
- Ibidem. quo modo figuram veri exprimit Christiani. Religio pura & immaculata patri & Deo hæc est: Visitare orphanos & viduas in afflictione eorum; immaculatum seipsum conseruare à mundo. Ex aquo iubet & à mundo recedere; & ad propinquum accedere. Tunc enim verè ac sincère fratrum miserebimur; quando nos separabimus ab affectione in mundum. Dicendo autem, Ne in personarum acceptionibus stabeatis, fratres, fidem Domini nostri Iesu Christi gloriè tollit id, quod sit ad ostentationem, docens ne viuamus, vt placeamus hominibus, neque quæramus gloriam ex hominibus, humilia & abiecta cogitantes; sed Deum solum amemus; & eius, quod sit, habeamus ipsam laudatorem, & remunerationem ab eo expectemus. Dicendo verò eum legem implere regiam, qui diligit proximū sicut seipsum, excitat ad fratrum dilectionem, ex eius, qui legem tulcrat, dignitate sciens huius præcepti magnitudinem & pulchritudinem: & quòd planè legis adimpletio, est dilectio in proximū: & hoc ipsum est summa bonorū. De in mouet ad misericordiam, terrens immiseri cordi & ineuitabili, quòd illic est, iudicio. Iudicium enim, inquit, sine misericordia ei, qui non fecit misericordiam: per hoc concedens, vt misericordia gloriètur plùs, quàm iudiciū, quatenus illi dat victoriam. Quintiam ita dicit fidem opus habere actione, sicut corpus eget spiritu: absq; ea autem esse mortuam & inutilem, vt non confidamus in eo solum quòd credamus, & inaniter gloriamur. Hoc autè probat, statim Abraham & Raab adducens in testimoniū illum quidem, qui cū fide Isaac quoq; obtulit: hanc autè, quæ speculatores per aliā viā transmiserunt. Et quid opus est, vt singula enumerem? Vix vllam prætermisit ex virtutibus moralibus, ad quam non incitauerit virum pium ac religiosum cum multa probabilitate, gratia ac iucunditate. Is lingue legem dedit, vt qui & in tempore tacendum, & in tempore dicendum accuratè doceret. Is paternè docet sequi quidem veritatem, à falso autem abstinere. Porrò autem linguam quoque maledicam & calumniatricem plurimum accusat. Et de propinquo clanculū detraxit, aut etiam eum iudicare, ab animis hominum procūl propulsat. Tuum opus est, o Iuste, diuites quoque rursus & pauperes admonere: illos quidem, ne confidant in diuitijs; hos autem, vt mala ferant patienter, vt qui sint tolerantia accepturi mercedem, quæ non potest auferri: & illis quidem infidelitatis argumentum diuitias obijcere, vt qui in eis confidunt, & non in Dei sinu, qui nunquàm exhauritur: his autem, tanquam prophetam annunciar, quod pro foribus fiat is, qui iudicat. Illud autem, non periuriū solum, sed vel ipsum omninò iusiurandum declinari debere, cuiusnam alterius, quàm lingue iustæ fuerit admonitio, dicentis: Ante omnia, fratres mei, nolite omninò iurare, neque per cælum, neque per terram, neque vllum aliud iuramentū: Sit autem vestrum; Certè certè, & Non non, ne sub iudicio decidatis. Eos, qui sunt sereno & tranquillo animo, docet, vt se muniant oratione: eos, qui ærotant, vt oleo vtantur cum oratione sacerdotis ad vnctionem; & id habeat pro morbi medicina, vt potè quòd oratio, cui opera ferunt auxilium, maxima possit efficere. Quid opus est omnia persequi, quæ hæc continet Epistola, cum eam possit, qui velit, legere & illinc haurire, tanquam ex fonte, & gustando factis probare, & ita fide dignus esse testis eorum, quæ pulchrè dicuntur à Iacobo?
- Porrò autem hinc quoq; sciri potest, quanta esset eius authoritas & dicendi facultas. Fuit aliquando quæstio Antiochiæ, an oporteret eos, qui ex gentibus ad verbum veritatis accedebant, more Mosaico deinceps circuncidere. Fratres ergo, qui erant Antiochiæ, Apostolis commorantibus Hierosolymis permiserunt iudicium; Paulo & Barnaba vsi ministris ad proponendum id, de quo quærebatur. Cùm verò quæ Hierosolymis erat Ecclesia, ad hoc esset cōgregata, & Petrus primus Apostolorum præfesset fidei, & deijceret semina pietatis: Viri fratres, inquit Iacobus, Simon exposuit, quomodo primū Deus visitauit sumere ex gentibus populum nomine suo. Et ei consentiunt Propheta. Deinde cū subiunxisset verba vnus Propheta, de ijs, quæ quærebantur, hanc tulit sententiam: Iudico ego, dicens, non esse molestia afficiendos eos, qui ex gentibus ad Deum conuertuntur; sed scribendum ad eos, vt se abstineant à contaminationibus simulacrorum, fornicatione, & sanguine, & suffocato. Sic dixit, & quod dixerat, deductum est ad effectum: & quòd à Iacobo fuerat decretum, scriptum est ab Apostolis: & Ecclesiæ pro forma fuit traditum. Tanta apud Apostolos fuit eius reuerentia.
- Sed licet etiam audire, quidnam Paulus de eo scribat ad Galatas; Ascendi, inquit, Hierosolyma ad videndum Petrum. Alium autem Apostolum non vidi, nisi Iacobum fratrem Domini: Vtpotè quòd res esset magna, & digna quæ mandaretur memoria, videre Iacobum. Qualibus autem monitionibus ad Paulum vsus sit Iacobus, aperte sciet,

Ibidem.

Iacob. 2.

Ibidem.

Rom. 13.

Iacob. 2.

Ibidem.

Gen. 22.

Iof. 2.

Iacob. 3.

Iacob. 4.

Iacob. 5.

Act. 15.

Petrus primus
Apostolus.

Galat. 1.

DE S. IACOBO APOSTOLO FRATRE DOMINI.

sciet, qui legerit Actus Apostolorum. Cum nos enim (inquit Lucas) venissemus Hiero- ^{Act. 27.}
solyma, exceperunt nos omnes fratres. Sequenti autem die ingressus est Paulus nobis-
cum ad Iacobum, & omnes accesserunt presbyteri. Quos cum salutasset, exposuit sin-
gulatim vnumquodque eorum, quæ Deus fecit gentibus per ministerium suum. Illi
autem cum audissent, glorificauerunt Deum, dicentes Paulo: Vides, frater, quàm
multa in illis sunt inter Iudeos eorum qui crediderunt? & sunt omnes legis æmulo-
res. De te autem audierunt, quòd tu doces à Mose defectionem Iudeos omnes, qui
sunt in gentibus. Sed fac hoc, quòd tibi dicimus. Sunt nobis viri quatuor, votum ha-
bentes super se: his assumptis, sanctifica te cum illis, & impende in illis, vt radant capita?
& cognoscent omnes, quòd quæ de te audierunt, nihil sunt. Oportet autem omninò
existimare hæc verba esse Iacobi, vt qui esset princeps illius Ecclesiæ. Propterea enim
hoc egregiè à Luca est additum? Paulus nobiscum ingressus est ad Iacobum. Tantum
inter Apostolos tribuebatur Iacobo, & adeò erat clarus, & habebatur in tanto hono-
re, partim quidem hoc habens ex virtute, partim autem hoc nactus ex eo, quòd esset
frater Domini. Iudas autem, qui Catholicarum septimam scripsit Epistolam, quam
ex se seipsum significat, & quomodò facit inscriptione? Iudas Iesu Christi seruus, frater
autem Iacobi, ijs, qui sunt dilecti in Deo patre. Non ex imperatorij & inanibus digni-
tibus tibi tantum claritatis tribuunt, qui sunt in mundo splendidi, quantùm ille sciebat
gloriarì ex eo, quòd esset & diceretur frater Iacobi. Si autem est Iudæ gloria, dici fratrem
Iacobi? quanto est ipsi Iacobo maior, quòd Christi frater nominetur? Ipse enim solus
assecutus fuit hæc priuilegia? & dignus est habitus, qui solus vocaretur frater Domini.

Hic ergo magnus & diuinus Iacobus erat sanctus (vt sacra dicunt eloquia) ex vtero <sup>Hæc ex He-
gesippi li-
bro 5.</sup>
matris suæ. Quamobrem statim post Deum primum Pontificem accipit clauum Ec-
clesiæ Hierosolymitanæ, & solus in Sancta sanctorum perpetuò ingreditur. Non enim
semel, sicut ijs, qui legi & vmbre celestium seruebant, concedebatur ingressus? sed sic
ingrediebatur, vt qui solus posset ingredi propter puritatem. Ingrediens autem, se in-
clinabat in genua? & populo meliùs conciliabat remissionem peccatorum, quàm quo-
modò fecit Moses: adeò vt instar camelorum ei genua obdurescerent, eò quòd is ea
flecteret assidue. Sic enim nobis Deus, qui homo factus est, orandum tradit. Propter
insignem autem iustitiam vocabatur, vt dictum est, Oblias, quod lingua nostra signifi-
cat comprehensionem populi, & iustitiam.

Cæterum quomodò Prophetæ priùs significauerunt, quidam ex septem hæresibus, ^{Act. 27.}
quorum dux erat Ananus, (Erat autem Ananus tunc sacerdos, quando Paulus appella-
to Cæsare, Romam à Festo victus missus est ad Neronem) cum essent frustrati spe insi-
diarum, quas struxerant aduersus Paulum, cõuertuntur contra Iacobum fratrem Do-
mini. Hæc autem in illum facere ausi sunt. Cum Iustum intercepissent medium, pete-
bant ab eo negationem fidei in Christum coram toto populo, & ex ipso sunt sciscitati:
Dic nobis, O Iuste, dicentes, quid tibi videtur de Iesu? Ille autem eis conuenienter re-
spondens, & qualis dicebatur, nempe Iustus, talis quoque volens videri, iustam similiter
vocem emittit. Is est, dicens, filius Dei Iesus Christus. Atque nonnulli quidem crede-
bant ijs, quæ dicebantur à Iacobo? alij autem minimè credebant, & contradicebant,
conuenienter non rectæ traditioni & errori. Quædam enim hæreses apud Iudeos (vt <sup>Math. 23.
Act. 23.</sup>
diuina dicunt eloquia) neque tenebant resurrectionem, neque credebant Deum ventu-
rum, vt redderet vniciquique secundum opera sua. Atque multi quidem propter Iaco-
bum relati sunt in numerum credentium? magna autem murmuratio exorta est inter
principes Iudeorum, vt potè quòd dicerent Pharisei & Scribæ in periculum venire vni-
uersum populum, expectantem Iesum Christum. Cum ergo accessissent ad Iacobum:
Te valdè rogamus, o Iuste, dicebant, cohibe populum? in errorem enim inductus est
de Iesu, quòd ipse sit Christus: & fac, vt ijs, qui die Paschæ conuenerint, de Iesu persua-
deas, ne de ipso fallantur. Tibi enim nos credimus, & tibi ferimus testimonium, & vni-
uersus populus, quòd sis iustus, & personam non accipias? (hoc testimonium, quòd <sup>Vide falla-
ciam.</sup>
esset iustus, & personam non acciperet, idèd illi tribuentes, vt ex hoc Iusti nomine eum
ad se allicerent, & persuaderent, vt illorum personas acciperet, corruptus assentatio-
ne.) Ascende ergo templi pinnaculum, vt cernaris à toto populo, & verba tua audian-
tur. Nam propter Paschæ conuenerunt omnes tribus cum gentibus. Statuerunt ergo
Scribæ & Pharisei Iacobum supra templi pinnaculum, & alta voce dixerunt: Iuste, de-
bemus omnes tibi credere. Quoniam igitur populus errat post Iesum, quem omnes
scimus passum esse mortem sub Pontio Pilato, nobis enūcia, quid tibi videatur de Iesu.

Præclara S.
Iacobi co.
fessio.

Cum ergo tempus vocaret, ut vir fortis resisteret mendacio, non est cunctatus, neque metu prodidit veritatem, sed & animo & lingua liberrimus, & magnam protinus vocem emittens. Quid me rogatis, inquit, de Iesu? Ipse sedet in celo ad dexteram virtutis patris sui, venturus posthac in nubibus caeli, ut iudicet orbem terrarum in iustitia. Cum multi autem fuissent persuasi ab hoc Iacobi testimonio, clamarentque & dicerent, Osanna filio Dauid! Scribas & Phariseos subiit magna eius, quod factum fuerat, poenitentia, & inter se dicebant; Male fecimus, qui tale testimonium Iesu præbuerimus. Agedum ergo Iacobum deiciamus, ut populus sic metu retardatus, non credat Iesu. Cum sic dixissent, magna voce clamantur: O ô, Iustus quoque errauit! Cùm ergo ascendissent in templi pinnaculum, eum statim deiciunt. Et ne sic quidem desistentes ab infania, dicebant; Iustum obruamus lapidibus. Et cœperunt in eum iaculari lapides, quoniam deiectus non erat mortuus. Sed conuersus, (O sanctam animam) figit humi genua dicens! Domine Deus pater, dimitte eis, nesciunt enim quid faciunt, eandem vocem, quam Stephanus, diuinus quoque emittens Iacobus. Cùm sic ergo eum appeterent lapidibus, vnus ex sacerdotibus, qui erant filij Recham, filij Rechabim, de quibus fert testimonium Ieremias propheta, clamauit, dicens; Cessate! quid facitis? Iustus pro nobis precatur. Quidam autem ex eis, accepto fuste ex officina fullonis, quo comprimebat vestes, valide infligit eius capiti! & sic Iustus tradidit animam. Quæsi acceperunt & sepeliêrunt prope templum Dei.

Act. 7.

Ierem. 35.

Cepes S. Iacobi.

Ex Iosephi lib. 25. Antiquitat.

Quicumque autem erant in ciuitate moderati & probi, & videbantur leges accuratè seruare, hoc tulerunt grauitè, & clam mittunt ad Agrippam, (erat enim is successor tetrarchiæ Herodis) rogantes, ut scriberet ad Ananum, ne talia auderet. Neque enim rectè fecisse dicebant, quod fecerat magno Iacobo. Quidam autem ex eis Albino quoque procedentes obuiam venienti Alexandria, (Ipsum enim post Festum elegit Cæsar procuratorem Iudææ) eum docent, non licere Anano absque eius sententia sedere in concilio. Albinus igitur, credens ijs, qui dixerant, iratus scribit ad Ananum, minans eum daturum poenas admissi facinoris. Rex verò Agrippa, Anano deposito à sacerdotio, cùm fuisset pontifex non plures quam tres menses, alterum eius loco constituit. Mala autem extrema inuaserunt Iudæos post mortem Iacobi. Horum testis est Iosephus Iudæus, qui nihil celauit veritatis.

Hæc ita euenerunt, & sanctus additus est sanctis, martyr martyribus, iustus qui Iustus erat & nominabatur, qui que primus inter episcopos fuit martyrica corona redimitus. Nam inter diaconos quidem præcessit Stephanus, inter apostolos Zebedæi Iacobus, nunc autem pontifex Christum primum pontificem est secutus, martyr eum, qui pro vniuerso mundo proprium præbuit sanguinem. Quam multarum diuinarum dignitatum quam multæ tibi debitæ sunt coronæ, discipulo, pontifici, iusto, Dei fratri, martyri, qui quicquid boni dixerit quispiam, habet ex abundantia, ad gloriam patris, filij & spiritus sancti, quæ est vna & inseparabilis diuinitas, & quam decet omnis honor & magnificentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. MARCVLPHI ABBATIS, INCERTO QVIDEM AVTHORE, SED FIDELITER CONSCRIPTA.

Stylum interdum modicè correximus.

Maij 1.

S. Marculphi patria.

Pietas puerilis.

O tempore, quo gloriosus & Deo amabilis Childebertus rex Francorum scepra strenuè honesteque regebat, beatissimus vir Marculphus, magnus & præclaris enituit moribus & actibus. Cùm enim nobilissimis, ditissimis atque Christianissimis Baiocassinis ciuibus ortus esset, ab ipsis puerilibus annis toto nisu ingenti que desiderio ad supernam coepit patriam anhelare. Præferebatur quidem ætate leuitas puerilis, sed vigeat in moribus senilis maturitas. Nam ludicris omnibus, quibus illa ætas maximè delectatur, reiectis, ea quæ diuinæ religionis erant, & auida aure percipere, & tenaci memoriæ commendare, & accurata persecutione exequi satagebat. Deuitabat bonæ indolis puer coætaneorum suorum vaniloquia, lasciuiaque conuenticula, atque seniorum sese adiungebat congressibus & colloquijs,

colloquijs, imitans iam illud Mofaicum, quod tamen necdum lectione didicerat. Interroga patres tuos, & annuntiabunt tibi: maiores tuos, & dicent tibi. itemque illud Pfalmifte dicens: Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.

Deut. 32.

Pfal. 118.

Huiuscemodi igitur cum se velut praeludijs futurae Christi militiae exerceret, à suis * pedagogis pia provisione (Nam eius uterque parens iam pridem mortem obierat) diuinarum est admodum studijs literarum: & decebat plane, ut quem adeo sibi iam diuina vendicabat gratia, non mundanis, sed diuinis manciparetur negocijs. Porro cuius conscientia dator scientiae spiritus sanctus à totius malevolentiae sordibus emundauerat, ei in discendo nulla potuit adesse fastidiosus dilatio. Itaque intra breuis temporis spatia omnibus adeo est instructus diuinis literis, ut nulli suorum sodaliu reperiretur secundus. Postquam autem adoleuit, & virile robur attigit, ceu miles in Christi tyrocinis à primis annis bene exercitatus, coepit strenue atque infatigabiliter ad supernae vocationis brauium contendere, praeterita cum Apostolo obliuiscens, & in futura sese extendens, vacans orationibus, lectionibus insistens, carnem vigilijs & ieiunijs macerans, omnibus humilitatem & obedientiam exhibens, largus in praestandis eleemosynis, profusus in misericordiae & humanitatis exequendis officijs. Sustentabat pauperes suis sumptibus, pupillarum & viduarum subleuabat inopiam, corrigebat vias suas seruandis Domini mandatis. Corrigebat, inquam, vias suas, & Domini sequebatur. Talibus igitur ornatus moribus & officijs, Christo dilectus, & hominibus gratus ac venerabilis habebatur.

for. * tutoribus
Dat opera literis.Philip. 3.
Exercitia adolescentis.

Gaudebat quippe atque laetabatur tali concione omnis Baiocassina plebs, confidens omnem suae reipublicae statum per eum firmum stabilemque futurum. Nam beatissimus vir omnes crebris incitabat adhortationibus, ut fundamentum bonorum omnium catholicam fidem firmiter retinerent, spemque suam in Deo, non in hominibus collocarent, dilectionem integram colerent, Dominum super omnia, & proximos tanquam seipfos diligerent, & ut quotidianis virtutum profectibus ad promerendam supernae ciuitatis beatitudinem properarent. Porro autem cum rebus temporalibus ex hereditaria successione afflueret, solique Deo seruire cuperet, in eis tum procurandis, tum disponendis diu occupari non sustinuit: sed illius Evangelicae sententiae non surdus auditor, Qui non renunciat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus: & illius Apostolicae, Nemo militans Deo, secularibus se implicat negocijs: relicta domo rebusque paternis, nudus ex mundi naufragio euadens, optatam suscepit peregrinationem, factus pauper, ut Christum pro nobis pauperem factum sequeretur. Et quia iam pridem famam sanctitatis beati Possessoris, Constantiae ciuitatis Episcopi, auditione acceperat, cum recto tramite expetijt, cupiens ipsius doctrinis & exemplis institui. Adiungit se Possessori Constantiensis Episcopo.

Adhortationes eius ad ciues suos.

Luc. 14.
2. Tim. 2.

Adiungit se Possessori Constantiensis Episcopo.

Initiatur sacerdotio.

Tum vero coepit, iubente illo pontifice, Constantienses ciues indefinenter admovere, ut quod semel in sacro fonte professi essent, moribus tenerent, & operibus exercerent, viasque recte viuendi semper sequerentur, vanam mundi gloriam paruipenderent, & ad caelestem tota intentione tenderent. Atque his caelestium factorum insignibus illustratus, ab omnibus tanquam parens colebatur, summisque laudibus efferebatur: eiusque sanctae exhortationis dictis cuncti aequali deuotione parebant. Erat vir sanctus profundus ingenio, disertus eloquio, consilio prudens, factis maturus, virtutum cultor, visorum extirpator. Eum autem animi decorem non obfuscabat forma corporis. nam, famesi statura pusillus erat, at tamen formosus erat, membrorumque eleganti coaptatione compositus.

Nocte quadam, cum post longas preces & Dei laudes membris fatigatis modicam daret quietem, supernus ei aderat nuncius, habitu splendidus, aspectu iucundus. Excitans autem eum, sic appellat: Pax tibi beatissime Marculphe. Omnipotenti regi tuae grata sunt opera, perplacet illi militia tua. Noueris autem hac re illius praecipue gratiam te promeruisse, quod non modo tuae, sed etiam proximorum tuorum salutem sollicitè inuigilas. Et quia complures è daemonum faucibus per te euellere, sibi que adiungere & vendicare Christus constituit, ocyus Childebertum Francorum regem adito, & pete ut locum quendam huius urbis Constantiensis, cui Nantus est vocabulum, tibi largiatur cum rebus omnibus ad illum pertinentibus. Illic verò tu monasterium construes,

Angelus ei apparet.

fruges, & aliquot fratres, qui sub tuo regimine Deo seruiant, in illud introduces. *Cum* autem cor regis in manu illius sit, cuius est ista iussio, nulla ratione dubites te impetraturum id, quod petere moneris. His dictis, Angelus disparuit: manè autem consensu a fello, cui federe confueuerat, vir beatus cum duobus fratribus Cariulpho & Domardo iter imperatum arripuit: cumque rex Childebertus cum regina Vltrogode, multaque procerum frequentia quodam festo die diuini celebrationem officij in ecclesia deuotè prestolaretur, ipse superuenit, intransque ecclesiam, non se contuèdè regibus presentauit obrutibus, sed cum omnis ab eo abesset mundana leuitas, & humilis atque religiosa ei inesset grauitas, in quandam templi abditissimam partem se recepit, ubi ab omni tumultu semotus, Christo secretas funderet preces, implens illud Euangelij: *Marth. 6.* Cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum. Nolebat enim vir sanctus hypocritarum sectaria iactantiam, qui in synagogis & locis publicis, vt ab hominibus viderentur, stantes orabant, de quibus Dominus, Amen dico vobis, inquit, receperunt mercedem suam.

Sed cum non posset lucerna Christi latere sub modio, quem virtutum custos humilitas celare cupiebat, dæmonum superata detegebat superbia. Nam simulatque in templum ingressus fuit, per quosdam, eò fortè adductos vtriusque sexus dæmoniacos magnis & lachrymosis vocibus clamauerunt dæmonia: Parce nobis Christi serue Marculphe. grauitè enim cruciat nos tua presentia. At tamen si ab his nos sedibus per te diuina pellere vult potentia, ne nos patiaris detrudi in abyssum. Hæc cum audiret rex, valdè attonitus est cum omnibus suis, iubetque diligenter inquiri, quis ille sit, cuius nomen sic appellent obsessi à dæmonibus. Inuenitur tandem, moneturque vt ad regem festinus accedat. Venientem rex officiosissimè salutatur, aitque, Gratus est nobis pijsimo omnium conditore per te visitari. Eum verò beatissimum Marculphum refalutans, Pax tibi, inquit, & misericordia ab ipso Domino IESV Christo, virorum illustrissime, è cælis præstetur: qui licet dignitate præcellas, atque in solio regalis maiestatis resideas, vnum tamen mortalium esse te considerans, non despicias subditos superbia tumidus, sed humilitate tranquillus, eis tanquam natura similibus coæquaris. *Bene* ergo memor es illius dicti Sapientis: Rectorem te posuerunt, nolè extolli: esto in illis quasi vnus ex ipsis. Denique iustitia insignis, non pietate segnis, eisdem subditis & cum iustitia parcis, & cum humanitate, si delinquant, correctionem adhibes. Atque his alijsque virtutum officijs & Deo viuus, & eius sanctis places.

Eiusmodi laudum præconijs rex non ad elationem sed ad humilitatem potius permotus, blandè ex eo sciscitabatur, quibus ab oris eò aduenisset. Cui beatus Marculphus, Vrbs, inquit, Baiocassinæ indigena sum, parentibus non infimis progenitus. Iussione verò diuina admonitus, ab illis partibus occiduis ad tuam amplitudinem & magnificentiam accessi, oraturus vt fiscum vrbs Constantiensis, qui Nantus dicitur, cum omnibus suis redditibus non mihi, sed Christo, quo donante amplas obtines possessiones temporarias, & ampliores expectas in cælis, solèni donatione largiaris. Certò enim scias Dei omnipotentis hanc esse voluntatem & iussionem, vt locus iste, quem dixi, non humano deinceps, sed diuino mancipetur dominio, nempe vt ibi monasterium construatur, & fratres seuerioris vitæ, qui pro tua totiusque reipublicæ salute Christum sedulo orent, in eo collocentur. Hac petitione rex impensè exhilaratus, Gratias, inquit, ago clementissimo conditori meo, qui per te dilectum suum mihi suorum infimo voluntatem suam aperire dignatus est. Eius enim est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo. Fiat de omnibus, que mihi contulit, voluntas eius. Interim omnes in commune rogamus sanctitatem tuam, venerande vir, vt his miseris tua subueniat pietas, quos malè torquet nequam spirituum impietas. At vir Dei nullo modo ad id idoneum, immò verò indignum se asserens, tandem multorum victus precibus, curuatis humi genibus, & oculis manibusque in cælum sublatis, sic precatus est: Domine IESV Christe, rex regum potentissime, cuius imperio omnis subiacet creatura, qui vita, salus & pietas es, qui gratuita gratia homo fieri dignatus es, vt nos à potestate dæmonum liberares, qui discipulis tuis & eorum successoribus potestatem dedisti calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnè virtutem inimici: his famulis tuis opem tuæ pietatis impende, vt profligatis dæmonibus, à quibus crudeliter vexantur, tu qui creator & redemptor eorum es, solus eos possideas, & ipsi pristinæ sanitati redditi, debitas tibi laudes & gratiarum actiones persoluant.

*Prouer. 21.**Marth. 6.**Ibidem.**Proditur, dum latitat à dæmoniacis.**Eccli. 32.**Proponit regi preces suas.**Eas libèter admittit rex.**Psal. 23.**Luc. 10.*

soluant. His precibus vix absolutis, immundi spiritus certa relinquentes vestigia in fugam versi sunt, ab ore & naribus eorum, quos obsederant, magna vi sanguinis emanante. Eo. viro insigni miraculo, rex & alij, qui aderant, immensas Deo gratias egerunt. Deinde accito notario, iubet rex regale conscribi testamentum de donatione, quam petierat, vir Dei. Eoque benè munito, cunctis suffragantibus tradidit rex sicum supradictam cum vniuersis eius prouentibus Deo & sancto viro, eiusque posteris perpetuo possidendam: iussit etiam, vt quicquid deinceps vellet, sine vlla hæsitacione ab ipso vir Dei peteret.

Expellit ab
obsessis dæ-
mones.

His ita gestis, vir sanctus abeundi ad suos copiam sibi dari poposcit. Sed rex diu-
tissime primùm quidem in eius colloquijs, deinde etiam osculo immoratus, tandem
eum à se dimisit, seque vxorem que & liberos suos illius precibus cōmendans, obnixé-
que rogans, vt crebrò se inuiferet. Adiunxit autem ei Leontium quendam è suis, qui
fisci huius agros certis finibus determinaret. Reuersus igitur beatus Marculphus, cœ-
pit locum illum excolere, condiditque monasterium, regulari institutioni aptum & ac-
commodatum. Ac deinde rebus intus & extrà prudenti dispensacione apparatus at-
que dispositis, non paucos, cum quibus vitam monasticam duceret, sibi fratres asciiuit:
quos non solum piæ adhortacionis incitamentis, verumetiam optimæ conuersatio-
nis exemplis admonerat, vt semper ardua & sanctiora sectarentur, sicque de virtute in
virtutem progredientes, regem regum in Sion contemplari mererentur. Hortabatur
eos, vt inter se essent profus vnanimis, & quemadmodum de primitiua Ecclesiæ fide-
libus legitur, cor eis vnum esset & anima vna, nec quisquam quicquam sibi proprium
præter peccatum vendicaret, sed omnia eis essent communia. Porro ocium tanquam
vipereum fugerent virus, certatimque aut laboribus manuum, aut lectiōni, vel oratio-
ni incumbere. Aiebat crebrò, nihil tam monachorum obesse perfectioni, atque
ocium.

Cōdit mo-
nasterium,
& in illud
fratres ad-
ducit.

Act. 4.

Ocij perni-
cies.

Illud quoque commemorare operæ precium fuerit, quemadmodum vir sanctus an-
tiqui hostis eluserit insidias. Aliquando nanque Quadragesimæ diebus imminentibus,
cū ille quotidianis profectibus semper ad altiora conscenderet, atque in dies per sa-
lubrem carnalium affectuum decoctionem velut aurum in fornace mundior atque
expurgatior fieri niteretur, insulam, quæ Dinolitionis dicitur, expetijt, vt illic sacro
illo Quadragesimæ tempore corpus solito seuerius maceraret: quantoque ab homi-
num remotior esset congressu, tanto ad vigilias, preces ieiuniaque exercenda aptior
expeditior foret. Cū autem die quodam ante aditum casulæ, quam pro tempore il-
lic sibi extruxerat, hora fermè sexta resideret, diuinæque lectiōni incumberet, ecce
malignus spiritus, infatigabilis humani generis hostis, confidens se illum sua muscipu-
la comprehensurum, in foeminæ transformatus speciem, ad illum accedit, clamitat se
nafragam, atque illic casu ciectam, voce lugubri petit se sub lectum recipi & cibo re-
creari. At vir Domini, vt erat ad omnia cautus & circumspectus, diabolica fraudis con-
festim deprehendit præstigias. Itaque librum ponit ex manibus, intrat in cellulam, pro-
fert panem, consignatumque cruce offert ei cum his verbis: Si non phantastica, sed
vera, vt ais, foemina es, accipe panem hunc cruce signatum. Tum ille crucis hostis per-
petuus, crucis nomen ferre non sustinens, repente instar fumi euauit, atque ab alta se-
se rupe in mare cum fremitu horrifico præcipitem dedit. Et iure quidem præcipitium
ille, quod semper ei debetur, secutus est, qui quondam ob suam superbiam de cælesti
culmine deiectus, tantam sanctæ Ecclesiæ columnam euertere conatus est. Quod enim
in capite nostro Christo, seruire scilicet ei bellum mouens, prius efficere non potuit,
hoc perpetua infestatione in eius membris attentare non desinit. Sed beatus Marcul-
phus ijs fuit circūseptus munitiōibus, quibus teste Domino, hostis ille facile repellitur:
nimirum ieiunijs & orationibus, ceterisque Christianæ militiæ exercitijs indefessus
insistens. Nullis vescabatur cibis alijs, quàm pane hordeaceo herbisque crudis. Tunica
eius erat saccus cilicinus: vestes aliæ, pelles veruecinæ. Somnum, quem sola extorque-
bat lassitudo, paululum nuda cubans humo, capiti lapide supposito capiebat. Atque
hunc in modum strenuè militans, omnes à se hostiles infestationes procul amouebat.

Degit per
Quadrage-
simā in in-
sula quadā.

In fidiatur
ei dæmon.

Marc. 9.

Victus eius,
Vestes.
Somnus.

Paschali inde appropinquante solennitate, reuisurus fratres monasterium repetijt:
cumque narrasset fratribus, quid sibi accidisset, omnes immenso repleti sunt gaudio,
tum quòd diu optato eius fruerentur reditu, tum quòd saluum & incolumem illum
Dominus conseruasset. Fama autem eius longè lateque dispergebatur, atque ex locis
circumiacentibus plurimi ad eum concurrebant: è quibus multi illius sancta conuer-
satione

Multi ad il-
lum confla-
unt.

fatione & doctrina accensi, vana huius mundi penitus abijciebant, & quicquid habere poterant, ad eum afferebant, atque vt eius regimini subesse ipsis liceret, humiliter deposcebant. Ille verò libenter annuens deuotioni eorum, tanquam Christi fidelis œconomus, quæ ipsi offerebantur, partim in recreationem inopum, partim in captiuorum redemptionem, partim in monasteriorum constructionem distribuebat. Plura enim præter primum condens cœnobiaz, rebus eorum, qui ad eius confugebant, magistrum, illa dirabat. Porro etiam venerabilis Christi sacerdos Romardus, curis & negotijs secularibus profusus valedicens, ad eum se contulit. Cum eo autem vir beatus post non multum temporis spatium, aliquandiu eremiticam vitam agere volens, quandam Britannia adiacentem insulam, quæ Agnus vocabatur, adiit. In ea verò paucissimi degabant incolæ, & in ijs vir religiosissimus Helibertus, qui corpus suum multo abstinentiæ rigore macerabat. In cuius tugurium vir Domini Marculphus cum beato Romardo ingressus est, & cum eo vterque diu asperam viuendi rationem, siue corporis afflictionem sectatus est, diuinæque contemplationi vacauit. Nec est silentio premendum illustre miraculum, quod in hac insula Christus per sancti Marculphi merita patrauit.

Aliquando pirata ad tria millia ab inexhaustis gentis Saxonica scaturiginibus prorumpentes, conscensis nauibus, cursum velocem remis & velis accelerarunt, eam ipsam insulam deprædari & profusus depopulari volentes. Senserunt id procul insulæ habitatores, qui non amplius triginta fuisse feruntur, valdeque consternati animis, quid agerent, quòve se reciperent, quippe mari vndique vallati, nescierunt. Tandem salubri vsu consilio, ad beatum Marculphum properant, eius se genibus aduoluunt, orant quidem vocibus, vt ipsis subueniat. Tū ille, Forti, inquit, animo estote filij: potest enim Deus vos ab horum manibus eripere. Quòd si meis vultis parere monitis, arma constanter capessite, & intrepidus animis hostibus obuiam itore. Polliceor ego vobis de illis vos victoriam reportaturos. Ille enim pugnabit pro vobis, qui quondam Pharaonem & eius exercitum sua virtute contriuit. His illi sermonibus animati, audacter corripiunt gladios, nec sua, sed præpotentis Dei nitentes dextera, virique beati precibus nuntiati, cum piratis manus conferturi, foriter illis occurrunt. Fit vtrinque atrox pugna, sed Dei virtute, beato viro impetrante, insulares omnes manent illæsi, barbari pauci quidem ferro necati, at plurimi marinis absorpti vndis, sic profusus interiit, vt nullus superesset, qui cæterorum casum in patria renunciaret. Audiens autem eius insulæ dominus tot hostium millia beati Marculphi precibus tam præclare superata, immensas Deo gratias egit, sanctique viri ditone dimidiam insulam deinceps deuota traditione teneri voluit. Itaque construxit illic sanctissimus sacerdos monasterium, adductis in illud quibusdam fratribus, qui Domino constanter famularentur.

Non multo post cum primum suum monasterium reuiferet, Genasius quidam filium suum rabidi lupi moribus miserè dilaceratum, atque iam morti propinquum ei obtulit, valde obnixè deprecans, suis vt obtineret precibus, ne puer è vita decederet. Tum ille pietatis visceribus totus in Christo affluens, & ad subueniendum proximorum miseris semper promptissimus, in terram se Dominum oraturus prosternit, tanto celo vicinior, quanto humo coniunctior. Mox autem vt surrexit è puluere, puer ab omni sanatus est vulnere. Magna hinc circumstantibus oboritur lætitia, patri pro restituto filio, cæteris pro miraculo in sperato.

Cum autem dissolutionis suæ tempus vir beatus Spiritu sancto reuelante non longè abesse prænosceret, regem Childebertum prius quàm de hac vita migraret, adire decreuit, vt prædiorum donationes, cœnobijs ab ipso constructis à multis fidelibus viris pro suarum salute animarum præstita, autoritate regali semper essent rata, cœnobijsque saluæ & inconuulsæ absque vlla posterorum calumnia permanerent. In illo verò itinere quæ per eum Dominus miracula fecerit, reticere non debemus. Prius quàm ad Compendium castrum, vbi tum rex morabatur, perueniret, apud fluuium Isaram, ab itineris fatigatione sese paululum recreaturus, ad pratium quoddam diuertit. Ecce autem regij venatores leporem canibus insectantur: at ille per apertam camporum fugiens planitiem, sinuosis flexibus impendentem differt mortem. Nulla autem euadendi relicta opportunitate, ceu iussus diuinitus, sub hominis Dei sese amictum recipit. Id verò cernens vnus ex ministris regis, mente tumidus & ore effrenis, ait ad eum, Quæ temeritate ausus es, clerice, regis venationem inuadere? Nisi quamprimùm reddideris, ego te meo gladio interficiam. Tum vir sanctus, non vt periculum declinaret, sed vt Dei, qui homines & iumenta saluat, patefeceret magnificentia, bestiolam dimisit.

Ea

Ea fugiente, canes qui ad capiendum parati aderant, ita solo affixi sunt, vt penitus loco mouere se non possent. Is autem, qui sanctum virum irreuerenter & contumeliose appellaueat, ab equo, quem calcariibus urgebat, vt fugientem leporem sequeretur, tanta vi decidit, vt rupto ventre, intestina eius effluerent. Cernentes id scij eius, qui ob illatam viro Dei iniuriam id ei accidisse non dubitabant, ad pedes illius se abijciunt, qui tamen ad miserendum paratior, quam ad vlciscendum erat. Mox ille se confert eo, vbi miser iacebat semitiuus, manibusque proprijs interanea effusa suo loco recondit. Deinde cum diutissime precatus esset, de terra surgens, crucis signo hominem confirmauit, isque repente ita incolumis effectus est, ac si nihil peressus esset mali. Rex autem a venatu rediens, vbi rem gestam audiuit, tum beatissimi Marculphi aduentu, tum miraculo diuinitus per eum perpetrato impense gauisus, prope se ad eum contulit: cumque eum procul intueri primum potuit, orauitque supplex, vt benedictione sua ipsum imperiretur. Et vir Dei, Benedicat tibi Dominus, inquit, ex Sion, & videas bona Hierusalem omnibus diebus vite tue: sintque omnes tui benedicti a Domino, qui fecit caelum & terram. Inde in mutuos ruunt amplexus & oscula, & cum vir sanctus causam itineris sui regi indicasset, pariter in memoratum castrum ingressi sunt. Interea sole ruente, nox venit. Altera luce iussit rex confici literas de praediorum donationibus, quales vir Domini postularat, idque praesente regina Ultrogo de ceterisque optimatibus, annuloque suo cunctis illis attestantibus eas voluit obsignari. Praeterea vero rex & regina multis eum donantes muneribus, supplices rogauerunt, vt Christum pro ipsorum salute deprecaretur. His ita gestis, beatus Marculphus domum reuersus est.

Miracula sunt.

Sanar hominem moribundum.

Psal. 127.

Cum autem iam instaret ille dies, quo Christus eum ab hac corpore corruptionis imbecillitate ad sempiternam incorruptionis sanitatem transferre constituerat, modica correptus molestia, gaudens & exultans suae vocationis praestolabatur horam. Inualefcente vero languore, fratres vndique, multaque ex vicinis locis populorum turba, atque in ijs etiam venerabilis Constantiensis urbis Episcopus Laudo, visitandi studio ad eum accurrerunt. At ille ceu pastor bonus blandè gregem suum consolans, & vt sancti propositi normam nullo modo desereret admonens & exhortans, Christum summum pastorem obsecrabat, vt quos sacratissimi sanguinis sui effusione redemisset, eos perpetuo suae protectionis munimine vallaret. Tandem oculis & manibus sursum erectis, Domine, inquit, IESV Christe, patris aeterni filii vnigenite, miserere mei senis iam fatiscantis, & si iam satis est bonitati tuae, quod hucusque militavi in castris tuis, liceat mihi deinceps diu optata liberate donato, ad ciuium supernorum transire confortium. His dictis, animam efflauit. Tum vero dolent omnes, turbantur vniuersi: existit omnium, qui aderant, luctus intolerabilis pro tanti viri absentia. Calendis Maij abijt è vita, & sepultus est in monasterio, quod primum ipse construxit eo loco, qui Nantus appellatur. Humati sunt cum eo etiam alij duo fratres, qui eodem tempore obierunt, Cariulphus & Domardus.

Sub morte adhortatur suos ad perseverantiam.

Abijt in caelum.

Iam multum intercesserat temporis, & venerandus Rhotomagensis ecclesiae pontifex Audoenus, dioecesim suam visitans, Constantiam peruenit. Rogatus autem ab * Vernuino, loci saepe dicti Abbate, vt eum locum videret, & corpus beati viri ad locum, quem ipse parauerat, transferret, libens assensit. Subleuato autem de tumulo sancti viri corpore, consumptis carnibus, visa est sola cutis virtute praepotentis Dei ossibus haerere incorrupta: porro vultus eius adeo viuus apparuit, ac si vitali spiritu foueretur. Quod miraculum vt multis innotesceret, triduo detectus permansit. Rogauit autem Abbatem beatissimus Audoenus, vt de sancti viri corpore aliquam ipsi partem attribueret. Illo libentissime annuente, cum Episcopus Audoenus caput auferre deliberaret, chartula caelitus in eius manus incidit, qua haec continebantur: Caterorum membrorum beatissimi Marculphi quod voles sumito: caput autem eius nequaquam tangere praesumas. His scriptis sanctissimus praesul a proposito reuocatus, in loco preparato summa veneratione beatissimi Marculphi confessoris reliquias condidit. Ibi vero crebro patrata miracula, virum sanctum non mortuum, sed verè viuere testantur.

Praeclara in eius exanimi corpore miracula.

Per eius merita recipiunt caeci visum, surdi auditum, claudi ingrediendi facultatem, & quouis afflicti morbo corporis sanitatem: Praestante

Miracula ad monumentum eius.

Domino nostro IESV Christo, cui est honor & gloria cum Patre & Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

B

VITA

VITA S. AMATORIS EPISCOPI ANTISIODOREN. EX QVODAM MS. CODICE MVTAŒO
 stylo per F. Laur. Surium descripta. Est fide digna.

Maij 1.

S. Amator
 cum sponsa
 vouet per-
 petuam cō-
 tinentiam.

Tir Episco-
 pus.

ANCTVS Amator literis non mediocriter institutus, in iuuentute coactus est à parentibus quandam virginē ducere in matrimonium. Cum autem iam tempus adesset, quo inter se coniungi deberent, mutuis exhortationibus ad nuncupandum virginitatis votum se permouerunt. Adfuit autem angelus Domini, & binas illis coronas afferens, laudauit propositum, & ad perseuerandum eos incitauit. Itaque puella virginum sodalitati se adiunxit, Amator autem in clerum allectus, tot fuit virtutum ornamentis illustris, vt post decessum sancti Eladij ei in Antisiodorensi Episcopatu substitutus sit. Porro iam factus pontifex multis claruit miraculis: cæcis restituit visum, curauit paralyticos, mortuos ad vitam reuocauit. Cumque multos ab ethnicismo conuertisset ad Dominum, tum perpetrando miraculis, tum instanter concionando, cerneretque paruum ecclesiam suam capere non posse tam ingentem Christianorum multitudinem, à Ruptilio ciue Antisiodorensi petijt sibi dari domum quandam, quam is intra vrbs septa habebat amplam & excelsum. Ille verò primò quidem assentiri petenti noluit: at non diu post grauisimo correptus morbo, cessit precibus eius. Tum vir Dei condidit illic basilicam, & consecrauit, quæ vsque in præsens in honorem S. Stephani protomartyris dedicata, à fidelibus frequen-
 tatur.

Reliquam huius historiae partem reperiet Lector Tomo 4. in Vita S. Germani Episcopi Antisiodoren. lib. 1. cap. 2. 3. 4. 5. & 6.

DE S. SIGISMUNDO REGE BVRGVNDIONVM,
 EX HISTORIA FRANCORVM S. GREGORII TVRO-
 nensis Episcopi, lib. 3. cap. 5. & 6.

Maij 1.

* Guncbal-
 do
 Sigismundus
 condidit mo-
 nasteriū S.
 Mauritij.

Malè per-
 suasus necat
 filium suum.

Agit pœni-
 tentiam.

Cap. 6.

MORTVO * Guncbando, regnum eius Sigismundus filius eius obtinuit, monasteriumque Agaunense solerti cura cum domibus basilicisque ædificauit. Qui perdita priori coniuge, filia Theodorici regis Italici, de qua filium habebat nomine Sigericum, aliam duxit vxorem, quæ valde contra filium eius, sicut nouercarum mos est, malignari ac scandalizare cœpit. Vnde factum est, vt vna solennitatum die, cum puer super eam vestimenta matris agnosceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna, vt hæc indumenta tua terga contingerent, quæ domina tua, vid est, matris meæ fuisse noscuntur. At illa furore succensa, instigat verbis dolosis virum suum, dicens: Hic iniquus regnum tuum possidere desiderat, teque interfecto id vsque in Italiam dilatare disponit: scilicet vt regnum quod auus eius Theodoricus Italiae tenuit, & iste possideat. Scit enim, quod de viuento non potest adimplere, & nisi tu cadas, ille non surgat. His & huiuscemodi ille incitatus verbis, vxoris iniquæ consilio vtens, iniquus extitit paricida. Nam sopitum vino dormire post meridiem filium iubet: cui dormienti lorum sub collo eius positum, ac sub mento ligatum trahentibus ad se inuicem duobus pueris, suffocatus est. Quo facto, pater serò iam pœnitens, super cadauer exanime ruens, flere cœpit amarissimè. ad quem senex quidam sic dixisse fertur: Te, inquit, plange amodò, qui per consilium nequam factus es paricida scruissimus. Nam hunc, qui innocens iugulatus est, necessarium non est plangi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens, per multos dies in fletu & ieiunijs durans, veniam precabatur: pfallentium ibi assiduam instituens, Lugduno regressus est, vltione diuina è vestigio eum prosequente.

Huius filiam rex Theodoricus accepit: Crotildis verò regina Clodomere (alij Clodomirum

Clodomirum) & reliquos filios suos alloquitur, dicens: Non me poeniteat, charissimi, vos dulciter enutrisse. Indignamini quæso iniuriam meam, & patris matrisque meæ mortem sagaci studio vindicare. Hæc illi audientes, Burgundias petunt, & contra Sigismundum & fratrem eius Godomarum dirigunt: deuietoque exercitu eorum, Godomarus terga vertit: Sigismundus verò dum ad saltus Agaunos fugere nititur, à Clodomere captus, cum vxore & filijs captiuus abducitur, atque intra terminium Aurelianensis vrbs in custodia positus detinetur. Discendentibus hæc regibus, Godomarus resumptis viribus Burgundiones collegit, regnumque recepit. Contra quem Clodomeris iterum disponens, Sigismundum interficere destinat: cui à beato Auito Abbate decimo Nutiacensi, magno tunc temporis sacerdote, dictum est: Si, inquit, respiciens Deum emendaueris consilium tuum, vt hos homines interfici non patiaris, erit Deus tecum, & proficiscens victoriam obtinebis. Si verò eos occideris, tu ipse in manu inimicorum traditus, simili sorte peribis: fietque tibi & vxori & filijs tuis, quod feceris Sigismundo & coniugi ac liberis eius. Sed ille auscultare despiciens consilium eius, ait: Stultum enim consilium esse puto, vt inimicis domi relictis, contra reliquos eam, eisque à tergo, hoc à fronte surgente, inter duos hostium cuneos ruam. Satis enim & facilis victoria patrabitur, si vnus ab alio separetur: quo interfecto, facile & alius morti poterit destinari. Statimque interfecto Sigismundo cum vxore & filijs, apud Calonnam Aurelianensis vrbs vicum in puteum iactari præcipiens, Burgundias petijt, vocans in suppetias Theodoricum regem. Ille autem iniuriam socii sui vindicare volens, ire promissit. Cumque pariter apud Virofontiam, locum vrbs Viennensis coniuncti fuissent, cum Godomaro configunt. Cumque Godomarus cum exercitu terga vertisset, & Clodomeris insequeretur, ac de suis non modico spatio elongatus esset, assimulantes illi signum eius, dant ad eum voces, dicentes: Huc huc conuertere: tui enim sumus. At ille credens, abiit, irruitque in medium inimicorum. Cuius amputatum caput & conto affixum eleuant in sublime. Quod Franciscernentes, atque cognoscentes Clodomerem interfectum, reparatis viribus Godomarum fugant, Burgundiones opprimunt, patriamque in suam redigunt potestatem. Godomarus iterum regnum recepit,

Capitur, & in custodia ducitur.

Occiditur cum vxore & liberis.

Clodomir rex interimitur.

Ex Chronicis Sigeberti Gemblacensis monachi, Anno Domini 515. de eodem S. Sigismundo.

REX Burgundiæ Sigismundus, qui monasterium Agaunensium construxerat, filium suum Sigericum perimit, malo nouerca illius vsus consilio. Qui competenti poenitentia se adiiciens, & martyribus Agaunensibus se totum deuouens, quodd dignus fuerit venia, testatur crebra post mortem eius per eum multis concessa sanitarum gratia, & per eum febricitantibus indulta curatio.

for. addi. cens Sigismundus post obitum edit miracula multa.

DE S. EVERMARO MARTYRE, EX QVO DAM CODICE MS. STYLV MVTAVIT
F. Laurentius Surius.

TEMPORIBVS Pipini principis, quem ex Begga Ansigis Dux suscepit, beatus Euermarus cum primis nobili stirpe in Frisia ortus est. Quem à prima ætate sibi consecratum, omnipotens Deus sancti spiritus gratia totum perfudit. Crescentibus autem vnà cum ætate virtutum meritis, totius sanctitatis speculum effectus est. Eius verò profectui inuidens hostis antiquus, multis tentationibus à sancta intentione eum retrahere & depellere conatus est: sed fortis Christi miles obturabat aures suas, & prorsus ad nihilum redigebat omnes eius machinas. Itaque cum Deo bene fauente tentationes omnes superatæ essent, & ille vitam duceret sanctissimam, ad martyrium iam aspirabat, sine quo metuebat apud Deum se pro imperfecto haberi. Suscepit igitur causa Dei peregrinationem, vt posset alicubi ceu ignotus obire martyrium. Venit autem in Gallæciam ad S. Iacobum, vbi cum eius ædem ingressus fuisset, eiusque suffragia expetiisset, redijt in partes inferiores Gallia, vbi sancti quidem recens de hoc mundo subtracti clarebant miraculis, putà Foillianus

Maij 1.

S. Euermarus inuidus demon frustra oppugnat.

S. Euermarus loca sacra visit.

magyr, Furseus & Vltanus fratres, Remaclus Episcopus, Trudo venerabilis confessor, & virgo Dei Gertrudis. Eorum ille suffragia, singulorum loca visens, piè ac deuotè ambiens, eum Traiecti etiam S. Seruatium adire vellet, cum septem comitibus venit ad primos aditus syluæ, quæ Ruttis nominatur: sed ne impendente iam nocte in tenebris per ignoti loci anfractus erraret, ad proximam villam, quæ Heraplia dicebatur, diuertit. Eam villam homo crudelis Hacco nomine sibi vendicabat, adiunctisque sibi socijs, hostes publicos barbara feritate per syluam illam & vias publicas iter agentes aut interficiebat, aut despoliabat. Idem ipse aliud apud Mosam sibi ædificium condiderat, quod à suo nomine Haccoletum voluit appellari, vnde contemplantur transeuntes, & nauigantium res diripiebat.

Ad eius aedes beatus Euermarus se contulit, nesciens cuius essent. Ille verò tum aberat: sed eius vxor, mulier religiosa, & peregrinorum sollicitè curam gerens, sanctum virum & comites eius humaniter excepit, monuitque eos, vt ante solis ortum se darent itineri, ne superueniens maritus ipsos trucidaret. At illi cum benè precati essent fideli mulieri illi, manè ab eius domo egressi sunt, & reuersi in syluam quam reliquerant. Interea Hacco domum redit, discit ex suis de hospitibus, qui illic pernoctauerant. Ijs auditis, homo saeuus penè fit exanimis, aitque: Quoniam aufugerunt illi? Ocyus insequamur eos, ne si manus effugiant meas, dicant occurrentibus, se Hacconis ceu defidis & stertentis vim impunè præterisse. Mox cum suis ingreditur syluam, per abrupta & inuia persequitur Euermarum & socios eius: atque ecce abimprouisò incidit in locum, in quo illi quiescebant, compensatam damna somni noctis superioris. Visos illos Hacco duriter obiurgat, quòd ausi fuerint in suæ ditionis terram ingredi, quòd non pependerit vestigal impostum illac transeuntibus, sed tanquam fures, clam se subdixerint. Ea re tantum aiebat illos in se admisisse facinus, quòd nisi eorum fuso sanguine expiari haudquam possit.

Hacco crudelis eum persequitur.

Ab eodem trucidatur, & comites eius.

His dictis, beatum Euermarum, qui ceteris honestiori habitu præstare videbatur, crudelis homo ferro necat: caduntur etiam comites eius. Mox detrahuntur cæcis vestimenta, corpora manent insepulta, sed angelicis seruantur excubijs, donec Pipinus princeps, quem supra nominauimus, in eum locum peruenit. Ruttin enim syluam venandi causa ingresso illo, comites eius partim, cum syluæ lustrant inuia, eò perducti sunt, vbi corpora caesorum iacebant. Misericordia autem permoti ex vulneribus & sanguine, quo aspersa erant, sepultura ea mandarunt: beatum Euermarum ob vultus decorem & corporis formam egregiam, ceu alijs digniorem, post exequias accuratiori sepultura cohonestantes, dimidio clypeo corpori eius supposito, & altera clypei parte, ei imposita. Postea verò quando Leodiensi Ecclesiæ præfedit * Eraclius Episcopus, in villa seu pago, qui iam de extirpata sylua Ruttis nomen retinuerat, sancti Martini ecclesia fuit, cui vir magnæ sanctitatis Zuselinus inseruiebat. Ei verò Dominus per angelum suum vitam & nomen beati Euermari indicauit, simul etiam de martyrio & loco, vbi humatus erat, certiore eum efficiens, iubensque vt Episcopum Eraclium suo, id est, Dei nomine eò adduceret, vt sanctum Euermarum martyrem è sinu terræ eleuaret, quippe cuius spiritus ab ipsa cædis hora in cælis versaretur. At tamen sacerdos de hac visione hæsitans, illo anno nihil Episcopo renunciauit. Altero anno eadem nocte culpatus ab angelo, quòd iussis ipsius non paruisset, nihilo minus rem apud se tacitam habuit. Inde tertio anno eadem nocte non solum reprehensus, sed etiam flagellis cæsus ab angelo, tandem credidit visioni: abijtque ad Episcopum, & ei omnia ordine exposuit, in veritatis argumentum ostendens ei corporis plagas & liuores. Præcepit autem ei Episcopus, vt sacrum corpus effoderet. Quod cum factum esset, Episcopus illud ex humo eleuauit.

Corpus eius è terra leuatur & mirificè redoleat.

Multa sunt miracula.

Tanta verò inde prodijt odoris suauitas, vt qui aderant, in paradiso sibi versari viderentur. Porrò Episcopus collecto populo transfudit illud in beati Martini aedem sanè quàm honorificè, plebi & regioni illi patronum comparans. Ab eo autem tempore tanta illic diuinitus sunt miracula declarata, vt si omnia perscribantur, ingens volumen completura sint.

HISTO-

HISTORIA S. VVALBVRGÆ VIRGINIS. CO
DEX FREGIUS MS. AVTHORIS NOMEN NON HABET:*nos stylo nostro historiam inde transcripsimus, sed aliquanto contractius.**Vitam S. Virginis scripsit Vuolfhardus monachus**Hasserensis ante multa secula: sed an hæc
ea sit, ignoro.*OSTOQVAM Anglorum Deo chara gens beatissimi Maij i.

Gregorij Pontificis maximi studio & opera ad Christianam religionem traducta fuit, multi eorum ob celestis spei remunerationem in Franciæ regnum peruenerunt. In quibus S. Bonifacius Moguntinæ sedis ob sua merita præfatum adeptus est. Porrò duo fratres germani, Vuilliboldus & Vuinniboldus cum sorore sua Deo & hominibus charissimâ Vualburga cum in has regiones venissent, Vuilliboldus à S. Bonifacio ordinatus est Eysterensis Episcopus, atque angelicam in ea functione ducens vitam, tandem beatissimè abiit, non obiit: Vuinniboldus autem totum

S. Vuilliboldus i. Eyst. rensis Episcopus.

se Christi seruitio mancipans, mundanaque omnia prorsus respuens, locum, quem vocant Heydenheim, sibi incolendum sumpsit: ibique precibus vacans continuis, spe robustus, fide firmus, monasticæ vitæ professionem vsque ad supremum vitæ diem admodum strenuè profecutus est, multosque suis exemplis ad benè viuendi studium perduxit.

Vbi verò Vuinniboldus excessit è viuus, fœminei sexûs decus & ornamentum Vualburga, omnibus se virtutis præbuit exemplum. Erat enim præfecta virginum monasterij Heydenheimensis, & materfamilias egregia, quæ postea à Deo impetrare quicquid petisset. Accidit aliquando, vt reuertenti illi hora vespertina ab ecclesia ad cubiculum suum, Gonmeradus custos ecclesiæ, iam noctis sese intendentibus tenebris, lumen præbere nollet. Ea verò nihil mora hac iniuria, cum iam cœna Deo sacratarum virginum absoluta, & diuinæ laudes persolutæ essent, ad dormitorium se recepit: & ecce repente tanta illic luminis existit claritas, vt pauimentum ipsum penetrare videretur, permansitque vsque ad nocturnas preces. Stupent factæ virginæ & exultant, accurrunt ad Vualburgam, indicant immensum lumen. Illa subortis lachrymis, oculos & manus tollit ad cælum, & Tibi, inquit, Domine IESV Christe, cui humilis ancilla tua ab ipsis incunabulis seruire constitui, pro hoc beneficio gratias ago: vt qui ad excitandas ancillarum tuarum mihi adhærentium mentes, me indignam hac luce consolari volueris: quod tamen ego non meritis adscribo meis, sed fratrum meorum, famulorum tuorum.

S. Vualburga Abbatisa Heydenheimensis monasterij.Miraculû.

Cum ab hac vita migrasset beatissimus Vuinniboldus, Vualburgæ virginis frater, illa immòdico dolore correpta, die quodam vesperi exiit è monasterio, nullo penitus de familia monasterij id cognoscente. Venit autem ad aedes cuiusdam hominis opulenti, & ante fores ceu quadam peregrina & ignota sola substitit. Videns autem illam dominus domus, & nesciens, quænam esset, valdè metuebat cum tota familia sua, ne à canibus suis discerperetur. Iussit igitur, vt quamprimum sese indicaret. Tum illa, Canes tuos, inquit, ego nihil reformido. Non enim poterunt mordere Vualburgam. Ille enim, qui me huc adduxit incolument, etiam illam potest reducere eò, vnde huc adueni: porrò etiam magnum tibi solarium adferet, si toto peccatore credas illum esse summum medicum. Hæc vt audiuit illustris vir, è sede sua profiliens, animo consternatus sciscitabatur, cur virgo nobilis & omnipotentis Dei ancilla præ foribus stare voluerit: admodumque reuerenter illam excipiens, officiosissime & humanissime tractauit. Cumque incumbendum esset, rogata virgo vbi nocte dormire vellet, respondit se non nisi in illo velle cubare cubiculo, vbi filia eius grauissimè decumbebat, ita vt iam funeri eius necessaria à parentibus præpararentur. Tum illis præ nimio dolore eiulantibus, in cubiculum virgo Vualburga ingressa est, nocteque illa Dominum pro puella deprecans, altera luce eam parentibus sanissimam exhibuit: qui sanè pro tanto miraculo Deo immensas egere gratias, Vualburgæ autem multa obtulere dona, eius precibus obnixè se commendantes. At virgo

Magno animo contemnit periculum.Puella moribundam suis precibus sanat.

Christi dona accipere noluit, soli Christo placere desiderans, cumque super omnia diligens. Inde ad suum regressa monasterium, quanto cumulatiorem in se sensit Dei gratiam, tanto arctiori sese in dies vitæ tradidit. Tandem cum iam mundum & omnes eius cupiditates planè protriuisset, ex hac vita victrix decessit, sepulta honorificentissimè in monasterio suo.

Abitè vita. *Odgero* Episcopatum autè Eystatensem obtinente * Otgario venerabili viro, cum in monasterium, in quo sacra virginis corpusculum conditum erat, minori quam par esset studio coleret, quadam nocte per visionem sic eum fertur sacra virgo compellasse: Cur Otgario Deo digne præsul monasterium, vbi humata sum, tam negligentè hæc tenens habuisti? Quotidiè conculcor pedibus vulgi & seruatorum eò aduentantium. Equidem tale tibi præbebo indicium, vnde possis intelligere non rectè te gessisse erga me & domum Dei: & si quidem reum te agnoscas, veniam mereberis. Eam visionem non

Apparet: Otgario Episcopo.

Visionè confirmat eucrus.

fuisse vanam, euentus docuit. Nam paulò post cum primùm erecti essent parietes eius fabrica, & iam imponendæ essent trabes, noctu is paries, qui spectabat Aquilonem, repente ad terram vsque collapsus est, magno terrore illato tamen domesticis, quam vicinis. Manè cunctis ad id spectaculum non absque pauore accurrentibus, custos templi, Reginfridus id celerrimè curauit Otgario episcopo nunciandum. Is verò fertiens visionem completam, eò properè venit, & ecclesiam cum multa festinatione instaurauit atque dedicauit. Deinde exacto anno, archipresbyteros suos Valtonem & Alungum cum Hubila sanctimoniali eò misit, vt corpusculum sanctæ virginis summo studio è terra tollerent, atque cum hymnis, campanarumque pulsationibus multaque reuerentia ad Eystatense monasterium apportarent. Factum id est mira populi exultatione vndecimo Calendas Octobris: atque eiusdem antistitis iussu triduo post, id est, octavo Calendas Octobris etiam beati Vuinniboldi reliquiæ inde ad Eystatense cœnobium translatae sunt.

Trasfertur eius corpus.

Itè S. Vuinniboldi.

Accidit autem post hanc S. Vualburgæ translationem, vt propinqui eius, quam diximus, Hubilæ liuore stimulati, tum callidis quibusdam machinationibus, tum etiam vi ab hereditate materna propemodùm eam excluderent. Illa igitur anxia ab Eystatensi Episcopo * Erckenrado petijt sibi copiam fieri reliquiarum S. Vualburgæ, vt si illa maternam suam hereditatem possèet obtinere, eam Christo & ipsi Vualburgæ donaret perpetuò possidendam. Eares sicut Deo authore cœpta fuit, ita etiam felicissimum habuit euentum.

* hunc alij vocant Erckenualdum.

Anno salutis octingentesimo nonagesimotertio, regnante Arnulpho rege, apertum est sepulchrum beatissimæ Vualburgæ in basilica, in qua reposita fuerat sub Otgario Episcopo. Contigit verò miraculum admiratione dignum, euidentissimis probatum testimonijs. Fuit ancilla quædam Friderada nomine, sedulo inseruiens hero suo Ederano & coniugi illius. Correpta autem subito morbo quodam, biduo miserandum in modum vexabatur. Cumque meliusculè cœpisset habere, tanta eam in-

Mira fecim. ngingluuies

gluuius inuasit, vt nulla posset ciborum copia fames eius expleri. Initiò quidem multa ei alimonia suppeditabatur à propinquis, sed cum illa in dies maiori famis rabie infestaretur, non videbant qua ratione mederi ei possent. Nec ea suis potuit ingredi pedibus, sed humi reptabat. Tandem & ipsi & parentibus eius visum fuit, vt ab hera peterent facultatem S. Vualburgæ oratorium adeundi. Permissum id illi fuit: venit ad ædem, triduanas illic multa instantia offert preces, pedibus sua restituitur incolumitas. Audiunt id herus & hera, ocyus ad eam aduolant, perpetuè eam beatæ Vualburgæ seruituti addicunt. Abbatissæ munere tum illic fungebatur supra memorata Hubila, quæ id permittere noluit, sed post dies paucos remisit eam iam planè sanam dominis suis. Mox autem vt eò redijt, priori morbo vexata est. Sentiens ergo non bono consilio à monasterio se eductam, ilicò reducta est, perpetuò in monasterio seruitura. Et ecce confestim redit sanitas, sed inexhausta edendi libido manet. Itaque multo ea causa affecta pudore, eius monasterij procuratrici Thieltildæ aperuit morbum suum, vt precibus illius liberaretur. At illa dolens vicem eius, fragmen panis benedicti ei obtinuit à venerabili sacerdote, qui Mundus dicebatur. Quo gustato, ita sensim miro modo cœpit diminui illa ingluuius, vt antea augmentabatur:

Observa hoc.

Incredibilis ingluuius mutatur in incredibilem abstinentiã.

Deinde vsque ad eò omnis cibi appetentia in ea extincta est, vt si quid alimenti sumere vellet, mox rursus euomeret. Rogauit igitur Dei ancillam Thieltildam, vt nullas sibi escas suppeditaret. Illa verò re incredibili nimium obstupefacta, cum sciret humanum corpus

corpus sine alimentis durare non posse, angī animo cœpit, quid ageret. Tandem ad alteram propinquam eius monasterij ecclesiam eam misit, commendans eam procuratrici illius: quæ quidem accuratè eam obseruauit, & ad sex ferè hebdomadas apud se detinuit, quibus illam nihil edisse compertissimum est. Postea venit ad eam inuisendam Thieltilda, didicitq; quid interim actum esset. Cœpit igitur tum minis varijs, tum blandimentis agere eam illa, vt cibum sumeret: Noli, inquit, charissima filia, tam obstinatus animo tibi ipsi imponere: redi ad sanitatem, & cape alimoniam. Quod si aliquo illuderis phantasmate, quæso ne id celes nos. planè enim mihi persuadeo, si abiecta mala verecundia id feceris, fore vt dominæ nostræ precibus adiuueris. Tam acri illa obiurgatione pudefacta, cœpit tentare nū quid posset cibi accipere, sed frustra id fuit: ne tamen ancillæ Dei adhortationes continere videretur, petijt aliquid vilioris sicere sibi porrigi. Factum est ita, & ipsa licet inuita perparum inde hausit, sed mox per nares & oculos tanta vi reiecit, vt cæca efficeretur. Reducta ergo ad monasterium, breuī quidem recuperauit visum, sed de abstinentia prorsus nihil remisit. Abbatissā verò & tota virginum sodalitas ea re valdè obstupescēbant, cōmunicatoque inter se consilio, Episcopus suum adierunt, eiq; eum rem totam explicarunt, eius consilium expetentes. Ille verò fidem adhibere noluit, sed suspicabatur versutissimi dæmonis fraude delusam, oculos hominum fallere, porro clam aliquid ei soli manenti qualicumque arte alimentari subministrari. Suis igitur in consilium adhibitis, è monasterio S. Vualburgæ valdè religiosum presbyterum acciuit, eiq; eum grauissimè non semel præcepit, vt illam custodiendam susciperet, diligentissimèque exploraret, num fraude aliqua alijs illuderet. Fecit ille, vt erat iussus, certissimeque comperit rem ita se habere, vt ab illa dicebatur. Tum Episcopus nihil amplius hesitans, certam ei fidem accommodauit. Atque illa deinceps triennio sic permansit, interim nihilo minus pro modulo suo diligēter exequens, quicquid ei operis demandatum fuisset. Quoties autem sacrosanctam Eucharistiam percipere conabatur, nisi statim somno se daret, vomitum passura videbatur. Non ergo iam dubitemus facillimum esse maiestati diuinæ, quod humanæ imbecillitati impossibile sit.

Post hæc * Erckenualdus antistes Eystetensis archipresbyteros suos cum quibusdam alijs bonis viris iussit beatæ Vualburgæ corpus effodere, inuentumque diligenter contrectare. Illi verò cum multa trepidatione, diuinis adhibitis laudibus, fodientes, repperunt gratissimas eius reliquias, easque ceu tenui quodam humore madidas: nec tamen vel puluisculus ex ijs manibus contrectantium potuit adherere. Sublata autem est sacri corpusculi portio quædam, iubente id Episcopo: qua re grauissimè consternati & afflicti sunt Eystatentes: mirificè autem exhilarati, ad quos ea portio deportabatur. Transferebatur enim in monasterium Monheymense, sub hoc Episcopo conditū: cumque sacro pignori puer epilepticus venisset obuiam, & sub illo se curuasset, sanatus est: moxque, vt testati sunt, qui huic rei interfuere, mira illic odoris fragrantia nares omnium & præeuntium & subsequēntium impleuit, ita vt ferre vix possent. Vbi ad locum ventum est, super monasterij altare sacræ reliquiæ depositæ sunt. Nocte proxima adfuit Hubila Abbatissā, triduoque illic manens, podagra eam dirè cruciante, sopori se dedit. Astitit autem dormienti quidam venerandus senex, Vuillibaldus, vt putatur, Episcopus, aitque ei: Hubila cur dormis? Quare non in templum ingrederis? Respondit illa: Nondum pulsatum est ad nocturnas preces: mihi verò adeò dolent pedes, vt nisi aliorum allata manibus, eò pertingere non possim. Contrà ille: Abi, inquit, ocyus: venit enim in ecclesiam beatus Vuinniboldus, multis eum comitantibus, vultque ex te cognoscere, quo pacto conditam habeas sanctam Vualburgam sororem suam. Confestim surrexit illa, & in basilicam sanissima intrauit, gratias agēs Deo & sanctæ virgini pro tam insperata salute.

Sanatus est etiam ad sacræ virginis reliquias quidam puer à primo ortu contractus, cum ei illa apparuisset dormienti, & templum adire iussisset: vbi membris omnibus consolidatus, erexit sese & ambulauit, atque tota reliqua vita sua in eadem ecclesia robustus & incolumis seruiuit. Ibidem curata est fœmina Reginsuinda, membris omnibus adeò debilitata, vt se loco mouere non posset.

Festo die dedicationis ecclesiæ eius, omnes quotannis in ea regione ferias agebant. At mulier quædam Geila ex pago Stofenheimensi, petulanti animo in opus textrinum incumberebat: sed non impunè. Inhæsit enim manui eius glomus & totus lacertus intumuit.

Accidit sanè nuper stupenda res, & propè incredibilis, nisi multorum testimonij
fulciretur. Cùm plurimi vndique ad S. Vualburgæ basilicam cõfluere, quidam inter
eos adfuit habitu peregrino, præ cateris attentius & instantius orans. Id vberim ad
uertit Hubilã Abbatisã, iussit eũ ad se adduci, percuratãque est ex eo quisnam esset,
aut vnde venisset. At ille, Gratias, inquit, ago Deo omnipotenti, qui sanctissima virgi-
nis Vualburgæ meritis de foedissima ignominia nota me liberauit: id quod omnes vos,
qui hãc adessis, ex me potius, quàm ab alio discere cupio. Testor autem Deum, quem
nihil later, & sanctam Vualburgam, cuius multa necessitate adactus suffragia expetij,
me non nisi vera dicturum. Anno superiori, quo dira fames multos preffit, duo inopes
eius vitandæ causã peregrè profecti sunt. Illis autẽ obiter quidam ex longinqua regio-
ne comitẽ se adiunxit. Interrogatus ab illis, cuias esset, aut quò iter intenderet, respon-
dit ad S. Vualburgam religionis ergò se proficisci. Tum illi: Et nos, inquit, eò cupi-
mus peruenire, erimusque inter nos non iniucundi focij, & securius itinerum pericula
euitabimus: sed interim nos fame premimur, & præ defectu viriũ agrè pedes promo-
uemus. At ille: Deo, inquit, fratres mei, itineris prolixitatẽ cõmendantes, quaramus
locum aptum, vbi iam appetentẽ meridiẽ paulisper quiescamus, & cibo nos refocille-
mus. Reperto loco, pariter confederunt, & ille de escis suis proferens, obtulit illis.
Comederunt igitur, & sumpto cibo, ait ad illos: Iam etiam somno lassã membra re-
creemus, sed excubias agat vnus ex nobis, ne quid accidat periculi dormientibus. Pro-
bant illi consiliũ, sed mente maligna. Nam altero è duobus his se dormire simulã-
te, alter vigilabat: tertius, qui se illis adiunxerat, nihil sibi metuens, intrepidus dormi-
ebat. Tum surgentes illi scelesti, hominem innoxium crudelissimè iugularunt: sed cùm
anxios eos haberet, quid facerent de cadauere, tandem alter id in suos sustulit hume-
ros, in aliquem locum auium illud proiecturus. Ecce autem dum illud conatur à suis
deponere humeris, tam tenaciter sibi illud sentit inharere, vt nulla vi id possit à se auel-
lere. Mirè igitur & miserè discruciat infelix homicida, videns se suum facinus celare
non posse. Interea quidam ei amicus fit obtuius, qui conspecto cadauere non sine mul-
ta admiratione sciscitabatur, vnde id esset. Ille autem tanquam amico fidens, refert
quid actum sit, orat vt suã calamitatis velit misereri. Non cunctatur ille, districto que
ense, brachia cadaveris hominem arctius complectentia etiam articulatim nititur dis-
secare, vt à tanta ignominia amicum liberet. Ibi tum nouum licuit planeque stupen-
dum videre miraculum. Nam simulatque manu sua cadaveris lacertos attigit, eos præ-
cidere volens, etiam ipse tenacissimè adiunctus est cadaveri atque homini illud feren-
ti, ita vt se ab illis abstrahere non possit. Mox igitur ductus pœnitentia, & lugens ob
admissã peccata, toto pectore rogauit Dominum, vt ob beatissimã Vualburgã virgi-
nis merita suũ miseretur. Cumque sic oraret, & multa sanctã Vualburgã nuncupa-
ret vota, multasque funderet lachrymas, absolutus est horribili nexu illo, iamque li-
berè ingrediens, Deum & sanctam Vualburgam laudabat: nec tamen deserebat mise-
rum illum, sed ad Rheni litus vsque eum comitabatur. Quò cùm ventum esset, non fe-
rens alter tum cadaveris pondus, tum intolerabile dedecus, in Rhenum cum cadave-
re se præcipitem dedit. At verò tam immanem homicidam Rhenus ferre non sustinẽs,
quamprimùm hominem scelestum cum cadauere in litus euomuit. Quare non me-
diocriter terrefactus alter, de sua quidem ereptione gratulans, ob illius verò calamita-
tem illa chrymans, ab eo recessit, & ad S. Vualburgã monasterium celeri cursu adueni-
ens, quid gestũ esset omnibus enarrauit, paratus etiam sua dicta, si id vellent permittere,
iureiurando cõfirmare. Porro infelix ille homicida, vt aiunt, sæpè quidem voluit beatã
Vualburgã implorare patrocina, sed nunquã ecclesiã eius potuit fines attingere, vt
vel inde omnes perspicuè possent intellegere, quã immani se scelere obstinisset, qui
tam procũl à S. Vualburgã ecclesia arceretur. Viderunt hunc multi tali onustum sar-
cina exanimis corporis, qui tum fuere in viuis, vt ambigi non possit falsum & commen-
titium non esse, cuius tam multi extitere testes.

Ea, quæ hætenus commemorauimus, miracula, diuinitus perpetrata post eleuatio-
nem corpusculi beatæ Vualburgæ virginis, multa sanè admiratione & præconio digna
sunt: at verò diuersis locis alijs toto Francorum regno, quæ eius reliquijs il-
lustrantur, in dies plura celebrioraque fiunt: præstante Domino
nostro IESV Christo, qui viuit & regnat in
infinita secula, Amen.

VIT A

Historia
memorabi-
lis.

Immane &
planè bar-
barum faci-
nus.
Celestis vin-
dicta.

Stupendum
miraculum.

Aliud.

Item aliud.

Item aliud.

VITA SANCTORVM EREMITARVM ZOERAR²¹
DI CONFESSORIS ET BENEDICTI MARTYRIS,

Authore B. Mauro *Quinqueclesiensi Episcopo.*

EMPORE illo, quo sub Christianissimi Stephani regis nu- 1. Maij,
tu, nomen & religio Deitatis in Pannonia rudis adhuc pul-
lulabat, audita fama boni rectoris, multi ex terris alijs can-
nonici & monachi ad ipsum quasi ad patrem confluebant,
non quidem alicuius causa necessitatis coacti, sed ut nouum
sanctae conuersationis gaudium ex eorum conuentu adim-
pleretur. Inter quos quidam sancti spiritus instinctu tactus,
ex rusticitate quasi rosa ex spinis ortus, nomine Zoëardus,
hanc in patriam de terra Polonorum aduenit, & à Philippo
Abbate, cuius monasterium, Zobor nominatum, in Nitri-
ensi territorio ad honorem sancti Hippolyti martyris situm

erat, habitu accepto, & Andreas nominatus, eremiticam vitam agere statuit. Ibi verò
quanta contritione cordis & corporis maceratione afflixerit sese, ex relatione discipu-
li eius beati Benedicti, cum ipso conuersantis, quae audiui, paucis literis mandare decre-
ui. Ego quidem Maurus, Deo miserante nunc Episcopus, tunc autem puer scholasticus, <sup>Zoëardus
fit mona-
chus, & An-
dreas appel-
latur.</sup>
virum bonum vidi: sed quae esset eius conuersatio, non visu, sed auditu percepi. Ad no-
strum ergo monasterium, in honorem beati pontificis Martini consecratum, cum iam
dictus monachus Benedictus saepe venisset, mihi haec, quae sequuntur, de eius vita vene-
rabili narrauit.

Postquam idem venerabilis vir Andreas eremi solitudinem petijt, magna quidem
corporis defatigatione, spiritualis autē vite corroboratione ieiunium semper obserua-
uit. Tribus diebus ab omni re, quae mandari potest, abstinuit pro dilectione gratiae ipsius, <sup>Eius ieiunia
Matth. 4. 7</sup>
qui propter homines homo factus, quadraginta diebus ieiunauit. Cum autē Quadra-
gesimale tempus adueniret, exemplo vitae regularis, sub qua Zozimas Abbas degebat,
ubi quadragintaquinque dactylis quisque Quadragesimam deduxit, ipse à patre Philippo,
à quo habitum religionis per ceperat, quadraginta nuces accepit, & eo existens victu con-
tentus, diem sanctae resurrectionis cum gaudio expectauit. Iisdem verò & alijs diebus,
licet eius ad corpus refocillandum non solum non sufficeret, verumetiam spiritum
ipsum ad defectum perduceret, ipse tamen, excepto tempore orationis, nunquam à labo-
re cessauit: sed accepta securi, quandam laboraturus syluae locum solitarium intrauit.
Vbi cum praeter nimio labore & ieiunij districtione corpore & spiritu deficiente, quadam
die praemortuus iaceret, quidam iuuenis pulcherrimus ad spectum & visionem angelicam
aduenit, & impositum vehiculo, ad cellam eius adduxit. At ecclasi, in qua erat, dece-
dente, postquam ad se reuersus, quid erga ipsum misericordia Dei egisset, agnouit, su-
pra dicto discipulo suo Benedicto, qui mihi haec narrauit, id confessus est, constringens
eum iuramento, ne ante diem obitus sui notum cuiquam faceret.

Post laborem autem diurnum corpori quietem nocturnam talem adhibuit, quae
magis tormenti & afflictionis, quam requiei nomen mereatur. Planatum equidem
truncum quercinum saepe circumdedit, & per ipsam saepe arundines acutas ex omni
parte infixit. Ipse verò in trunco sedens, tali sessorio usus est artuum reiteratione, ut
si forte corpus sopore grauatum qualemcunque in partem se flecteret, arundinum
acie fauciatum grauitur, euigilaret. Insuper & ex ligno coronam factam capiti suo cir-
cumponebat, ad quam in partibus quatuor totidem lapides suspendebat, ut si caput
sopitum quocumque inclinaret, lapide percuteretur. O beati viri Andreae merces, quam
beata & aeterna vita, corona centies ornata, quae in caelo recompensat, quod in terra
grauiter emptum fuerat. O inauditum genus confessionis, quod preciosius facit re-
gnum promissionis. Non cibus, non requies auferre potuit dulcedine vana vitam aeter-
nitatis, & nequam spiritus aditum inuenire nequitia deceptionis. Haec, quae iam dicta
sunt, discipulo eius Benedicto referente cognoui: qui & ipse, patre suo defuncto, locum
eundem inhabitare decreuit. Cumque per tres annos exemplo magistri districtè vitam
ageret, latrones superuenientes, & multam apud ipsum pecuniam esse sperantes, du-
ctum ad ripam fluminis Vuag, iugulauerunt, & in ipsam aquam demerserunt. Diu ve-
rò corpore eius quaesito & non inuento, per integrum annum visa est aquila in ripa
fluminis Vuag, quasi quaedam obseruatura, sedere: per quam de corpore certi effecti,
quendam in aquas immergi fecerunt, & sic integrum, quasi nuper obisset, inuenerunt.
Condi-

Benedictus
iugulatur à
latronibus.

Conditus est autem Benedictus in Basilica beati Emmerammi martyris, in eodem sepulchro, in quo asseruabantur ossa beati Andreae, eius sancti patris. Iam quæ sequuntur, Philippus Abbas mihi Abbati constituto narrare consuevit.

Catena
ænea iam
carni peni-
tus impressa

Cum igitur tempus resolutionis sui corporis immineret, indicans eis hoc, qui aderant, ne ab ullo vestimentorum suorum exueretur operimento præcepit, donec Abbas Philippus quem miserat accersitum, adueniret. Qui pater adueniens, ubi corpus venerabile iam mortuum iacebat lauandum, catenam æream viscera iam attingentem inuenit. O mira res & inaudita. Catena carnes intus putrefaciens, cute foris est obducta. Sed nesciri hoc genus martyrij posset, nisi ad umbilicum ligati nodus appareret metalli. Soluta verò catena dum ex corpore trahitur, sonus costarum elisarum grauius auditur. Cuius catenæ partem mediam ab eodem patre impetraui, & nunc vsque custoditam, petitioni Ducis Christianissimi Geisæ, cum desiderio mihi pro ea instanti, negare nequii. Sepulto quoque beati viri corpore, quæ per reuelationem Abbatis Philippi cognoui, & cognitu digna esse videbantur, memoria notaui. Tempore quodam latrones, quorum collegia maxima ex parte solitudinem inhabitant, in sylua congressi sunt. Quibus confliantibus, vnus ex eis multum fauciatus est. Conflitu dirempit, cum hinc socij vulneratum nequaquam in sylua dimittere vellent, consilio inuito, ad cellam superius dicti viri Andreae, cuius fama iam ad omnes circunquaque diffundebatur, eum deferre statuerunt. Sed cum adhuc locus longè abesset, latro in via defunctus est. Corpore verò eius ad cellam deportato, & in eadem posito, media iam nocte cum ossa commendare vellent humo, subito spiritu reuerso, mortuus resurgere coepit. Illis autè qui aderant, valde perterritis, & præ pauore fugientibus, resuscitatus ille reuocabat eos, dicens: Nolite fratres formidare, neque fugere. sanctus enim Zoëardus me à morte suscitauit ad vitam. Illis autè præ gaudio plorantibus, & vt discederet cum eis, rogantibus, dixit se nunquam ab ea cella discessurum, sed ibi in perpetuum Deo & sancto Zoëardo seruiturum. Fecit itaque, quod promisit, & vsque ad obitum suum ibi permanit.

Latro de-
functus re-
dit ad vitam.

Aliud quoque eius miraculum nequaquam reticere volui, quod eodè Philippo, Abbate narrante cognoui. In ciuitate Nitria quidam reus damnatus, suspensus est. Qui post solutus Dei misericordia, ad Abbatem venit Philippum, & qualiter per merita beati viri Andreae liberatus esset, indicauit. Dixit enim, quod cum damnatus esset, semper nomen ipsius implorasset: & cum subleuaretur in patibulum, statim manibus suis beatus vir Andreas eum sustentauerit. At illi, cum eum omnes mortuum putantes, domum reuerterentur, ipse eum manu sua solutum abire permisit. O quanti meriti vir ante Deum, qui visibilis apparens, homines soluit, cum inuisibilis inter angelorum choros locum possideat.

Suspensus à
patibulo
soluitur.

VITA S. PATRIS NOSTRI ET CONFESSORIS ATHANASII EPISCOPI ALEXANDRINI, AVTHORE *Simeone Metaphraste.*

2. Maij.
secundùm
Latina Mar-
tyrologia.

ALII quidem alia beatorum virorum monimenta, ad virtutis exemplar demonstrandum, & ad eius amorè incitandum persequantur, priorumque ea tradant auribus. Ex eo enim, quod d' assidue fiat mentio eorum, qui ex virtute vitam instituunt, euenire solet naturaliter, vt & virtutem persequantur, & eius vehementi amore inflamentur. Ego autem omnium optimam, ac præstantissimam, & quam maxime existimo ex Deo esse actam, alioqui autè difficilem, & quam nullus quidem perfecte possit imitatione consequi, si eam autem aliquantisper rectè sequamur, nobis non paruum lucrum afferet: magni, inquam, illius Athanasij vitam, perinde ac quandam animatam & immortalem virtutis columnam, omnibus manifestam & cognitam conabor efficere. Talis enim viri vita, & qui tot propter Deum calamitatibus est impetitus, totque tamque crebras ac varias sustinuit mutationes, non solum potest, si vel tantummodò audiatur, honesti amantibus animis simul cum voluptate afferre admirationem: sed ad philosophiam quoque cum alia virtute docendam, spem, magni animi virtutè, & tolerantiam est accommodatissima. Atque omnia quidem, quæ ab illo gesta sunt, non est facile persequi. Non solum enim ea difficile est imitari propter magnitudinem, sed etiam oratione complecti propter multitudinem. Verumenimvero quæcunque sunt ad audiendum vtiliora, ea vulgo quoque sunt notiora cum alijs.

S. Athanasij
patria.

Athanasio ergo fuit quidem patria, Aegypti ciuitatum clarissima Alexandria. Parentes verò, qui alios quidem virtute superabant, solo autem filio erant inferiores: ad-
cò